

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Victor Hugo ; Oversættelsen ved Johannes Jørgensen.

Titel | Title:

En dødsdømts sidste Dag

Udgivet år og sted | Publication time and place: Kbh. : Hauberg, 1888

Fysiske størrelse | Physical extent:

109 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

V. Hugo.

En dødsdömts sidste Dag.

1888.

58, - 286.

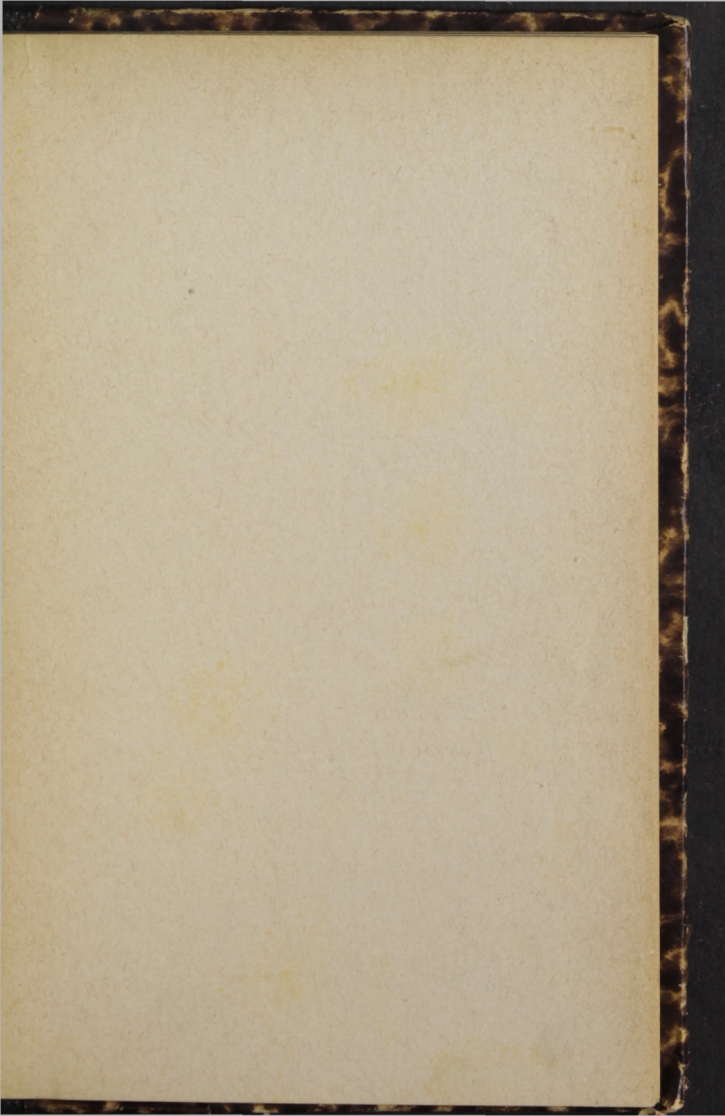
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 58 8°

1 1 58 0 8 11782 2

+ REX

Victor Hugo:

En dødsdömts sidste Dag.

Oversættelsen ved

Johannes Jørgensen.

København.

Forlagt af P. Hauberg & Comp. og Jul. Gjellerup

Hoffensberg & Trap's Etabl.

1888

Victor Marie Hugo er født den 26de Febr. 1802 i den sydfranske By Besancon. Hans Forældre are sværmeriske og let begejstrede Mennesker — hans Barndom blev en vagabonderende Zigöjners. Fra Frankrig til Elba — derfra til Paris — til Apuzzerne i Italien — saa atter over den franske Løvedstad til Madrids Hof, hvor den gamle Hugo var Spanierkongens Majordomus. Ægteskabet opstod imidlertid, og den 11-aarige Hugo fulgte med Faderen tilbage til Paris, hvor han kom i Latinskolen Collège Louis-le-grand. — Allerede som Blev i denne Opdragelsesanstalt begyndte Hugo sin digteriske Virksomhed, og 21 Aar gammel udsendte han saa sit første Bind „Oder og Ballader“.

Théophile Gautier — en yngre samtidig Forfatter — skildrer os det umaadelige Røre, denne Bog vakte: Malerdrengene, fortæller han — sad rundt om paa Ateliererne og nynnede Stumper af disse Digte bag deres Staffelier, og den datidige Litteraturs første Stjerne, Chateaubriand, gav ham Lædersnavn af „l'enfant sublime“. Saa giftede en unge Poet sig, og saa sendte han ud Bog efter Bog — to Romaner, en ny Samling „Oder og Ballader“, mægtige Dramer med Helte som Cromwell og Hernani og en Lyrik, der lyste i alle Orientens brogede Farver. Ungdommen sluttede sig sammen om denne mægtige Mand, og den franske Romantik fødtes. Begeistrede Malere og begeistrede Poeter i Rembrandtske Hatte og røde

Veste bar de Hugoske Stykker över al den akademiske Forargelse paa unge Lungers Bifaldsjubel. Samtidig skete der en langsom Drejning i Hugos politiske Sympatier, der gennem Begejstring for Napoleons mægtige Statuestorhed vendte sig fra de Bourbonske Epigonkonger til Aarhundredets revolutionære Aander. Da Napoleon den tredje derfor gennem Statskup tog Styret ud af Folkets Haand, sendte Hugo Flyveskrifter ud, der hidsede til Folkerejsning. Saa blev han forvist til den lille normanniske Ø Jersey. Der sad han i sit Kammer ud mod det brede Atlanterhav og sendte Bog paa Bog ud — Bøger, hvori han haanede det bestaaende Regime og profeterede om Menneskeslægstens store Fremtid. Först Pariserkommunen kaldte ham hjem. Siden da har han levet i stor, höjtidssfuld Fred — den franske Litteraturs Nestor. Og ned fra sin Alderdoms höje Bjærgtinder har han sendt Bud paa Bud, som vidner om, at denne Olding var Europas radikaleste Yngling. Da han døde for faa Aar tilbage, fulgte hele Paris hans Lig.

En dødsdömts sidste Dag.

I.

Bicêtre.

Dødsdömt!

Nu har jeg levet sammen med denne Tanke fem Uger, stadig alene med den, isnet af dens Nærhed, böjet under dens Byrde.

I gamle Dage — for Uger synes mig nu som Aar — var jeg et Menneske, som andre. Hver Dag, hver Time, hvert Minut ødte sin Idé. Min unge Aand var fuld af Tankebilleder. Det morede mig at udrulle dem for mig, et efter et, idet jeg broderede Livets graa og grove Klæde fuldt med uudtømmelige Arabesker. Det var unge Piger, prægtige Bispehuer, vundne Slag, Teatre fulde af Glæde og Lys — og saa igen unge Piger og smukke Promenader under Kastanjetræernes mørke Løv. Der var al Tid Fart i min Sjæl. Jeg kunde tænke paa, hvad jeg vilde, jeg var fri.

Nu er jeg Fange. Mit Legeme er lænket til en Celle, min Aand er fængslet til en Tanke. En rædselsfuld, blodig, ubønhørlig Tanke! Jeg tænker kun ét, jeg ved kun et: dødsdömt!

Hvad jeg end gör, er denne djævelske Tanke der altid, alene og skinsyg, et blyknugende Spøgelse, der jager al Adspredelse bort og ryster mig med sine Ishænder, naar jeg vil vende Hovedet bort eller lukke mine Öjne. Den glider ind i alle Afkroge, hvor min Sjæl vil skjule sig for den, den klinger som et frygteligt Omkvæd gennem alt, hvad man siger til mig, klamrer sig fast til mit Fængsels Stænger, lurur paa mig, naar jeg vaagner, sidder og iagttager min Febersövn og viser sig i en Knivs Skikkelse i mine Drömme.

Nylig för jeg op af Sövine — den var efter mig, men jeg sagde til mig selv: Aa det er kun en Dröm! Men för mine tunge Öjne endnu havde faaet Tid til at se denne frygtelige Tanke skreven i mine Omgivelsers frygtelige Virkelighed — min Celles klamme og vaade Gulv, min Natlampes blege Lys, mine Klæders grove Lærred, Skildvagtens mørke Ansigt, og hans Patrontaske, der blinker gennem Gitret — syntes en Stemme allerede at hviske mig i Øret: Dödsdömt!

II.

Det var en smuk Augustmorgen.

Min Proces havde varet i tre Dage. Mit Navn og min Forbrydelse havde i tre Morgener samlet en Sky af Tilhørere, der sloges om Retssalens Bænke som Ravne om et Lig. I

tre Dage havde hele dette Fantasmagori af Dommere, Vidner, Advokater og Generalfiskaler bølget mig forbi, snart grotesk, snart blodfarvet, altid mørkt og skæbnetruende! De to første Nætter havde jeg ikke kunnet sove for Uro og Rædsel, den tredje Nat sov jeg af Udmattelse. Ved Midnatstid var Juryen bleven sat. Man havde ført mig tilbage til mit Straaleje, og jeg var øjeblikkelig falden i en dyb Søvn, en Glemselens Søvn. Det var de første Timers Hvile i mange Dage. Jeg laa i lethargisk Dvale, da man vækkede mig. Denne Gang var Slutterns tunge Skridt og jærnbefæstede Sko, hans Nøgleknippes Raslen og Hængslernes Skrigen ikke nok; for at bringe mig til Bevidsthed maatte han lægge sin grove Haand paa min Arm og raabe med plump Stemme: „Staa op!“ Jeg aabnede Øjnene og rejste mig forvildet op paa Lejet. I samme Øjeblik saa' jeg gennem mit snævre Vindu en gul Glans over Nabokorridorens Loft, og mine mørkevante Øjne kendte Solen. Jeg holder meget af Sol.

— Det er godt Vejr, sagde jeg til Sluttern.

Han stod lidt uden at sige noget, som overvejede han, om det var Umagen værd at spille et Ord paa sligt, og mumlede saa til sidst:

— Kan godt være.

Jeg blev staaende ubevægelig med halvt slumrende Aand og smilende Læber, og stirrede paa denne fine Guldglans over Loftet der ude,

— Det er dejligt Vejr i Dag, gentog jeg.

— Jo — man venter paa Dem.

Disse Par Ord slog mig med et ned paa Jorden. Jeg gensaa pludselig som ved et Lynblik den mørke Retssal, Dommerens Hesteskobord, de to Rækker Vidners idiotiske Ansigter, de to Gendarmer paa Enderne af min Bænk, og de sorte Kjoler bevæge sig, og Mængden mylrer i Baggrundens Skygge, og de tolv Dommere, som har vaaget, mens jeg sov, rette deres Blik paa mig.

Jeg stod op. Mine Tænder klaprede, mine Hænder rystede, jeg kunde ikke finde mine Klæder, mine Ben gav efter. Ved det første Skridt, jeg gjorde, snublede jeg som en overlæst Drager. Alligevel fulgte jeg Fangevogteren.

De to Gendarmer ventede yed Cellens Dør. Man gav mig Haandjærnene paa. Der var en lille kompliceret Laas paa dem, som de lukkede med Omhu. Jeg lod dem gøre, hvad de vilde — det var en Maskine paa en Maskine.

Vi gik over den indre Gaard. Den friske Morgenluft oplivede mig. Jeg løftede Hovedet. Himlen var blaa, og de varme Solstraaler, der brødes af de lange Skorstenene, lagde Lysbræmmer om det høje, mørke Fængsels Murtinder. Det var virkelig smukt Vejr.

Saa gik vi op ad en Vindeltrappe — gennem en Korridor — gennem en Korridor

til — og endnu en — saa aabnedes en lav Dør. Varme og Lyd slog mig i Ansigtet — det var den forsamlede Tilhørermængdes Aande. Jeg traadte ind i Retssalen.

Da jeg kom til Syne, blev der en Mumlen af Vaaben og Stemmer. Der blev en Skraben med Bænke og Knagen af Rækværker, og medens jeg gik ned gennem den lange Sal mellem to Menneskemure, afpælede med Soldater, syntes det mig, at jeg var det Midtpunkt, hvorfra alle de Traade, der bevægede dette Mylr af stirrende og hældende Ansigter, udgik.

Jeg opdagede i dette Öjeblik, at jeg ikke var lænket, men jeg kunde ikke huske, naar eller hvor man havde taget Lænken af mig.

Der blev meget stille. Jeg havde naaet min Plads. I samme Öjeblik, som Larmen tystnede i Mængden, standsede den ogsaa i min Sjæl. Jeg forstod med ét klart, hvad jeg hidtil kun havde skimtet, at det afgørende Öjeblik var kommet, at jeg var her for at høre min Dom.

Forklare det, hvo der kan — denne Tanke foraarsagede mig ingen Rædsel, som den kom. Vinduerne stod aabne; Byens Luft og Larm trængte ind udefra; Salen var lys som til Bryllup; de glade Solstraaler tegnede Spidsbuevinduerne af paa Gulvet, lagde dem ud over Bordene, brød dem i Murhjørnerne; og ud for hver lysende Rude-Firkant stod der i Luften et stort Prisme af Guldstøv;

Dommerne oppe i Salens Baggrund sad og saa' tilfredse ud — sandsynligvis glade over at være blevne færdige. Der faldt en Vindusrefleks over Præsidentens Ansigt — det var saa roligt og godmødigt. En ung Assessor snakkede næsten muntert med en smuk Dame i rosenrød Hat, som han havde skaffet en Plads bag ved sig.

Alene de edsvorne saa matte og nedslaaede ud, men det var øjensynlig blot af den lange Nattevaagen. Der var et Par, som gabede, Intet i deres ydre lignede Folk, der nylig har afsagt en Dødsdom; jeg saa' paa disse skikkelige Borgerfolks Ansigter ikke andet end Sövnighed.

Lige overfor mig stod et Vindue vidt aabent. Jeg hørte nogen lé nede paa Blomsterhandlernes Kai, og i en Revne ved Vinduets Rand groede en smuk lille Plante, hvis solgyldne Blade bevægede sig i Vinden.

Hvorledes skulde en mørk Tanke have kunnet spire frem mellem saa mange yndefulde Indtryk? Jeg var oversvømmet af Sol og frisk Luft, det var mig umuligt at tænke paa andet end Friheden; Haabet straaede i mig som Dagen om mig, og jeg ventede tryk paa min Dom, som man venter paa Befrielsen og Livet.

Saa kom min Sagfører. Man ventede ham. Han havde spist en god Frokost. Da

han var kommen paa Plads, böjede han sig hen til mig med et Smil.

— Jeg har godt Haab.

— Ja ikke sandt, svarede jeg, let og smilende.

— Jo; ganske vist véd jeg ikke noget om deres Erklæring, men de har uden Tvivl strøget „med Overlæg“, og saa er det kun Tvangsarbejde paa Livstid.

— Hvad siger De? Heller tusend Gange Døden!

Ja Døden! Der var en indre Stemme, som gentog for mig, at jeg ikke udsatte mig for noget ved at sige dette. Har man nogen Sinde udtalt en Dødsdom uden ved Midnatstide og Fakkelskær i en skummel Sal, mens kold Vinterregn raslede mod Ruden? Men i August Maaned, Klokken otte om Morgen, saa smuk en Dag; saa skikkelige edsvorne — det er umuligt. Mine Öjne søgte atter den smukke gule Blomst i Solen.

Pludselig bad Præsidenten mig staa op. Vagten skuldrede; hele Forsamlingen rejste sig med et. En ubetydelig Skikkelse, der sad ved et Bord under Dommertribunen — jeg antager, det har været Retsskriveren — rejste sig og oplæste den Kendelse, de edsvorne havde afsagt. Jeg kom til at svede og maatte støtte mig mod Væggen.

— Advokat, har De noget at fremføre

mod Straffens Anvendelse? spurgte Præsidenten.

Jeg havde tusende Ting at sige men kunde ikke komme i Tanke om nogen af dem. Min Tunge klæbede til Ganen.

Defensor rejste sig.

Jeg forstod, at han søgte at afkræfte Juryens Betænkning og i Steden for den Straf at sætte hin anden, som jeg nylig var bleven saa krænket over.

Min Indignation maatte have været meget stærk for at kunne bane sig Vej gennem de tusend Rørelser, som stredes om min Bevidsthed. Jeg vilde med høj Røst gentage mine Ord fra för: Hellere tusend Gange Døden! Men Stemmen svigtede mig, og jeg formaaede blot at gribe ham i Armen og raabe: „Nej!“

Generalprokurøren imødegik Defensor, og jeg hørte til med dump Tilfredsstillelse. Saa gik Dommerne ud, og saa kom de ind igen, og saa oplæste Præsidenten min Dom.

— Dødsdömt, sagde Folk; og medens man førte mig bort, slog Folkemængden sammen bag mig med en Larm som en Bygning, der falder. Jeg gik ravende og dum. Der var sket en Omvæltning i mig. Til Dødsdommen var udtalt, havde jeg aandet og levet som andre Mennesker; nu saa' jeg Verden som gennem et Forhæng. Disse store lysende Vinduer, den smukke Sol, den rene Himmel,

Blomsten — alt var hvidt og blegt som Lige-
lagen. Disse Mænd og Kvinder og Børn, der
trængtes om mig, lignede Genfærd.

Ved Foden af Vinduet ventede en sort
Vogn med Gittervinduer paa mig. Idet jeg
steg ind, kastede jeg tilfældig et Blik til
Siden. — En dødsdömt! raabte de forbigaaende
og løb til. Som gennem Taage skimtede jeg
to unge Piger, der fulgte mig med nysgær-
rige Öjne.

— Om seks Uger, sagde den yngste og
klappede i Hænderne.

III.

Dødsdömt!

Vel — hvorfor ikke? Jeg har læst et
Steds — der stod ikke andet godt i Bogen
end det — at alle Mennesker er dødsdömte
med kortere eller længere Frist. Hvori er
saa min Stilling forskellig fra andres?

Hvor mange er der ikke døde, siden min
Dom blev mig forkyndt i Morges! Og de
vare alle beredte paa at leve længer endnu.
Hvor mange er der ikke gaaet forud for mig,
som — unge, fri og sunde — havde beslut-
tet at gaa hen og se mit Hoved falde paa
Grève-Pladsen. Hvor mange er der ikke,
som endnu vandre om ude i den frie Luft,
gaa ud og ind som de lyster, og som skal
gaa forud for mig.

Og er Livet saa meget at miste for mig? Fængslets skumle Dagslys og sorte Brød, den tynde Kødsuppe i Galejslave-Træbakken — den raa Behandling, som jeg med min forfinede Opdragelse maatte taale af Slutteren og Bagnovagten — det, ikke at se et Menneske, som vil tale til mig og som jeg kan tale til igen — uophørlig at skælve for hvad jeg har gjort og for hvad man vil gøre ved mig — det er noget nær de eneste Goder, Bødlen kan fratage mig.

Og alligevel — det er frygteligt!

IV.

Den sorte Vogn førte mig herhen til dette frygtelige Bicêtre.

Langt borte fra sér det anseligt ud. Det staar i Horisonten paa en Bakkekam med noget af sin gamle Kongeslotsmine over sig. Men lidt efter lidt bliver Slottet en Ruin. De vanhelligede Gavle saare En. Noget usigeligt skamfuldt og fattigt smudser disse kongelige Façader — det er, som Murene var spedalske. Ingen Ruder, kun svære Jærnstænger, der krydses, og bag dem en Galej-slaves eller en Afsindigs udtærede Skikkelse.

Det er Livet paa nært Hold.

V.

Næppe var jeg kommen herhen, før Jærnhænder greb mig. Man fordoblede sine Forsigtighedsregler; ingen Kniv eller Gaffel til Maaltiderne; Spændetröjen — en Slags Sejldugssæk — bandt mine Arme, man var ansvarlig for mit Liv. Jeg havde appelleret til Højesteret. I seks—syv Uger kunde denne besværlige Sag vare, og man maatte holde mig frisk og sund til Grève-Pladsen.

De første Dage behandlede man mig med en Venlighed, som var frygtelig. En Slutters Hensynsfuldhed lugter af Skafot. Lykkeligvis tog Vanen Overhaand efter et Par Dages Forløb; jeg blev behandlet ligesaa raat som de øvrige Fanger — der var ikke længer noget af denne uvante Høflighed, som uophørlig fik mig til at tænke paa Bødlen. Og det var ikke den eneste Forbedring. Min Ungdom, min Lærvillighed, Fængselspræstens Velvilje og i Særdeleshed nogle latinske Ord, jeg henvendte til Fangevogteren, som ikke forstod dem, aabnede mig Adgang til den ugentlige Promenade og fjærnede Spændetröjen, som før havde lammet mig. Efter megen Nølen har man ogsaa givet mig Blæk, Papir, Penne og en Lampe.

Hver Söndag efter Messen slipper man mig ud paa Gaardspladsen en Times Tid. Dér snakker jeg med Arrestanterne: det er skikkelige Folk, de Stakler. De fortæller mig de

rædselsfuldeste Bedrifter — men jeg véd de praler. De lærer mig at tale Kæltringesprog — et Sprog, der er som on hæsliq Byld paa vort Sprogs Legeme. Undertiden en besynderlig Energi, et romantisk Billede: der er Syltetøj paa Stien (Blod paa Vejen), ægte Enken (blive hængt) — som om Strikken var alle de hængtes Enke. En Tyvs Hoved har to Navne: „Universitetet“, naar det overvejer og beslutter Forbrydelsen; „Tronten“, naar Bødlen hugger det af. Undertiden Vaudevillehumør: et „Vidiesjal“ (en Kludesamlers Kurv), „Lögnersken“ (Tungen). Og saa over alt, hvert Öjeblik bizarre Ord, hemmelighedsfulde, grimme og smudsige Ord, hvis Oprindelse ingen kender: „Stöbeskeen“ (Døden) — „Sukkertoppen“ (Bødlen), Placarden (Henrettelsesstedet). Man tror at se Skruptudser og Edderkopper. Naar man hører dette Sprog, virker det som noget smudsigt og støvet; det er, som man rystede en Bunke Pjalter foran En.

Men disse Mennesker er de eneste, som beklage mig. Fangevogteren, Slutteren, Dörvagten snakke og le og tale om mig og i min Nærværelse, som om jeg var en Ting. Jeg tager dem det ikke fortrydeligt op.

VI.

Jeg har sagt til mig selv:

— Hvorfor skulde jeg ikke skrive, naar jeg kan? Men hvad skal jeg skrive? Fangen mellem fire nøgne og kolde Stenmure, uden Frihed for mine Skridt, uden Synskreds for mine Öjne, med den eneste Adspredelse hele Dagen maskinmæssigt at følge den hvide Fir-kants langsomme Gang, som Kighullet i min Dör tegner paa den mørke Mur lige overfor. Og al Tid under fire Öjne med en Tanke om Brøde og Straf, om Drab og Død! Kan jeg have noget at sige — jeg har jo ikke længer noget at udrette? Hvad kan jeg finde i denne visne tomme Hjerne, som er værd at skrive ned?

Hvorfor ikke? Er alt om mig end monotont og affarvet, saa er der i mig en Storm, en Kamp, en Tragedie. Denne fikse Ide, som har besat mig, viser sig hver Time og hvert Öjeblik i nye Dragter, der bliver mer og mer frygtelige og blodige, efterhaanden som Tiden nærmer sig. Hvorfor skulde jeg ikke prøve at udtrykke alt det voldsomme og ukendte, jeg føler i min fortabte Stilling.

Æmnet er virkelig meget rigt; og hvor kort mit Liv end bliver, vil dets Rædsler, dets Pinsler og Ængstelser fra denne Time og til den sidste Stund være nok til at slide denne Pen op og tömme Blækhornet. Desuden er det det eneste Middel til at udholde mine

Kvaler, at iagttage dem, og at male dem vil adsprede mig.

Maaske vil det, jeg skriver, heller ikke være unyttigt. Rummer en saadan Dagbog over mine Lidelser, Time for Time og Minut for Minut og Straf for Straf — hvis jeg har Kraft til at fortsætte den, lige til det bliver mig fysisk umuligt at fortsætte — rummer denne mine Indtryks Historie — ufuldendt, som den maa være, men saa fuldstændig som muligt — ikke en stor og dyb Lære? Skulde der ikke i denne den døende Tankes Protokoller — i denne Smertens voksende Fremadskriden, i denne en dødsdömts sjælelige Autopsi — være mere end én Lære for dem, der dömmes? Maaske kan denne Læsning gøre deres Haand mindre rap, naar det næste Gang drejer sig om at kaste et tænkende Hoved paa det, de kalder Retfærdighedens Vægtskaal? Maaske have de aldrig tænkt over, hvilken Kæde langsomme Pinsler en Dødsdoms nemme Formel rummer? Har de blot nogen Sinde følt sig grebne af den Tanke, at der i det Menneske, de skære Hovedet af, er en Intelligens, som havde gjort Regning paa Livet, en Sjæl som var uforberedt paa at dø? Nej. De se i alt dette kun en trekantet Knivs lodrette Fald og tænke uden Tvivl, at der for den dødsdömt intet er før dette og intet efter.

Disse Blade vil rive dem ud af deres

Vildfarelse. Naar de en Gang blive offentliggjorte, vil de fæste deres Opmærksomhed ved Aandens Lidelser — ti dem aner de ikke. De triumfere over at kunne dræbe næsten den at Legemet lider. Men hvad er den fysiske Smerte i Sammenligning med den andelige! En Dag vil dette blive forstaaet — og maaske vil disse Optegnelser, en ulykkeligs sidste Bekendelser, have bidraget dertil.

Hvis Vinden da ikke efter min Død hvirvler disse Papirstumper om nede i Fængselsgaarden og søler dem til — eller Fangevogteren bruger dem til at klistre over sine revnede Ruder og lader dem sidde der og raadne bort Regnen . . .

VII.

At det, jeg skriver, en Gang kan komme andre til Gode — at det kan standse Dommeren, der er ved at udtale Dommen — at det kan frelse ulykkelige, baade skyldige og uskyldige, fra den Kval, jeg lider — til hvad Nytte? hvorfor? hvad Vægt ligger der paa det? Hvad kommer det mig ved, om man kapper andres Hoved af efter mit? Har jeg virkelig været saa dum? At ville omstyrte Skafottet efter selv at have bestaget det! Sig mig, hvad Udbytte jeg skulde have deraf?

Solen, Foraaret, de blomsterfyldte Marker,

Fuglene, der vaagner om Morgenen, Skyerne, Træerne, Naturen, Friheden, Livet — er alt dette virkelig ikke mit længere?

Aa, det er mig, som skulde frelses!

Er det virkelig sandt, at der ingen Redning er, at jeg skal dø i Morgen, maaske i Dag — at det for ramme Alvor er saaledes? O Gud, det er en Tanke, saa jeg kunde knuse Hovedet mod min Celles Vægge!

VIII.

Jeg vil regne ud, hvor længe jeg har tilbage.

Tre Dages Frist efter Dommens Afsigelse for at jeg kan appellere.

Otte Dages Forglemmelse i Kriminalretten, hvorefter „Akterne“ — som det hedder — oversendes Ministren.

Fjorten Dages Ventetid hos Ministren, som ikke ved, at de er til, men som alligevel antages at undersøge dem og derefter oversende dem til Højesteret.

Der rubriceres, numereres og protokoleres de! for Guillotinen har meget at gøre, og man maa vente, til Ens Tur kommer at blive betjent.

Fjorten Dage til at overveje og undersøge, om der ikke er sket En nogen Uret.

Endelig samles Retten — sædvanlig en Torsdag — forkaster tyve Appeller en bloc,

g sender det hele tilbage til Ministeren, der sender det til Generalprokurøren, der sender et til Bødden. Tre Dage.

Den fjerde Dags Morgen siger Generalprokurørens Stedfortræder til sig selv, mens han tager sin Flip paa: Nu maa der en Ende paa den Sag! Og hvis saa Retsbetjentens Stedfortræder ikke tilfældig har et Par Venner hos sig til Frokost, bliver Eksekutionsordren affattet, renskrevet og sendt af Sted. Den næste Dag hører man Folk hamre paa Grève-Pladsen, og Trommen gaar paa alle Gadekørner.

Alt i alt seks Uger. Den unge Pige havde Ret.

IX.

Jeg har nylig gjort mit Testamente.

Hvorfor? Jeg skal jo betale alle Omkostninger ved min Dømfældelse — alt, jeg ejer og har, vil næppe forslaa dertil. For Guilloinen er meget dyr.

Jeg efterlader en Moder, en Hustru og et Barn.

En lille spæd, sød, skærhudet Treaars-Pige med mørke Öjne og kastanjebrunt Haar.

Hun var to Aar og en Maaned, da jeg saa hende sidst. Efter min Død er altsaa tre Kvinder uden Sön, uden Husbond, uden Fader — tre faderløse — tre Enker — efter Loven.

Selv om jeg lider min fortjente Straf, hvad har saa disse uskyldige gjort? Det er det samme; man vanærer og ødelægger dem alligevel — saadan er Retfærdigheden.

Det er ikke saa meget Mor, der volder mig Bekymring — hun er 64, og hun kan ikke overleve et saadant Slag. Eller hvis hun slæber sit Liv videre et Par Dage til, saa vil hun intet sige, naar hun blot har lidt Gløder paa sit Fyrfad.

Det er heller ikke min Kone. Hendes Helbred er i Forvejen daarligt, og hendes Aand svækket — hun dør ogsaa.

Hvis hun da ikke bliver vanvittig. Man siger at det frelser Livet for En — men saa lider Sjælen i det mindste ikke, hun sover, hun er som død.

Men min Datter, mit Barn — stakkels lille Marie, som i dette Öjeblik leger og ler og synger og tænker paa ingen Ting — hende gör det mig saa ondt for.

X.

Mit Fængsel:

Otte Kvadratfod. Fire Kvaderstensmure, der støtte sig i rette Vinkler paa et Flisegulv, som ligger et Trappetrin højere end Korridoren udenfor.

Til højre for Døren en Slags Fordybning, der forestiller Alkove. Man kaster en Straa-

sæk derind, og Fangen antages saa at hvile der, iført et Par Lærredsbukser og en Bolsterdugsvest baade Sommer og Vinter.

Over mit Hoved skjules Himlen af en sort Spidsbuehvælving, ned fra hvilken der hænger tætte Spindelvævspjalter.

Forøvrigt hverken Vinduer eller Ventiler — en Dør, hvor Træværket er skjult af Jærn.

Nej — jeg tager fejl, midt paa Dören oventil er der en Aabning paa 9 Kvadrattommer med et Gitterkors i. Fangevogteren kan lukke det om Natten.

Udenfor er der en lang Korridor, som faar Lys og Luft gennem Ventiler, der er anbragte højt oppe, og som er delt i smaa Rum, der staa i Forbindelse med hverandre ved en Række lave Rundbuedøre. Hvert af disse Rum danne en Entré til en Celle som min. I disse Celler anbringes de Tugthusfanger, som Fængselsdirektøren har dømt til disciplinære Straffe. De tre første Huller er de Dødsdømte forbeholdt, da de ligger nærmere ved Slutboligen og følgelig mere bekvemt for Slutteren.

Disse Celler er alt, hvad der er tilbage af det gamle Herresæde Bicêtre, som det blev bygget i det 15. Aarhundrede af Kardinalen af Winchester — ham, der lod Jeanne d'Arc brænde. Jeg hørte det blive sagt til nogle fremmede, som var her for at besé mig for-

leden Dag og som stod og kiggede paa mig som paa et vildt Dyr i et Menageri. Fangevogteren fik 100 Sous for det.

Jeg har glemt at sige, at der Dag og Nat staar en Skildvagt ved min Dør, og at jeg aldrig kan hæve Blikket mod den fir-kantede Aabning uden at møde hans altid aabne Öjne.

Forøvrigt antager man, at der er Lys og Luft nok i denne Stenæske.

XI.

Hvad skal jeg gøre — det bliver aldrig Dag!

Jeg faar en Ide — Jeg staar op og gaar med Lampen i Haanden rundt langs min Celles fire Vægge. De er dækkede med Indskrifter, med Tegninger og besynderlige Ansigter og Navne, som dække hverandre. Det sér ud, som om hver af de dødsdømte i det mindste her har villet efterlade sig et Spor. Der er Blyant, Kridt, Kul — sorte, hvide og graa Bogstaver. Ofte dybe Graveringer i Stenen — her og der rustrode Tegn som skrevne med Blod. Hvis min Aand var fri, vilde jeg interessere mig mere for denne sælsomme Bog, hvis Sider aabner sig for mine Öjne paa disse Fængslets Stene. Jeg vilde nyskabe disse Tankefragmenters oprindelige

Sammenhæng — finde hvert Menneske under hvert Navn — blæse Livsens Aande i disse emlæstede Indskrifter, disse amputerede Sætninger, disse Ord, der har mistet Hovedet ligesom de, der skrev dem.

Lige ved mit Hovedgærde er der to brændende Kærter, gennemborede af en Pil. Og ovenover Kærlighed til Døden. Staklen bandt sig ikke for nogen lang Tid.

Ved Siden deraf en Slags trekantet Hat med et lille grovtegnede Ansigt nedenunder og følgende Ord: Leve Kejseren! 1824.

Igen brændende Hjærter med den i et Fængsel karakteristiske Indskrift: Jeg elsker og tilbeder Mathieu Danvin. Jacques.

Paa Muren lige overfor Sengen læser man Papavoine. Det store P er smykket med Arabesker og omhyggelig forziret.

Et Vers af en sjofel Vise.

En frygisk Hue dybt indgravet i Stenen og nedeunder: Boriès. Republiken. Det var én af de fire Underofficerer fra La Rochelle. Stakkels unge Mand! Hvor al denne politiske Nødvendighed er afskyelig! For en Ide, en Drøm, en abstrakt Tanke den frygtelige Virkelighed, som hedder Guillotinen! Hvad klager jeg over — jeg, der har begaaet en virkelig Forbrydelse — jeg, der har udgydt Blod!

Jeg vil ikke fortsætte min Undersøgelse, Jeg saa henne i Hjørnet tegnet med hvidt

et frygteligt Syn — Billedet af det Skafot, som maaske i dette Öjeblik rejses for mig. Jeg havde nær tabt Lampen.

XII.

Jeg gik hurtig hen og satte mig paa Straasækken med Hovedet mod mine Knæ. Saa forsvandt min barnagtige Angst igen, og en sær Nysgerrighed drev mig til at fortsætte min Læsning paa Muren.

Ved Siden af Navnet Papavoine rev jeg et stort Spindelvæv ned, der var helt tæt af Støv og dækkede Murhjørnet. Under det var fire — fem fuldstændig læselige Navne midt mellem andre, hvoraf der kun var en Plet tilbage paa Muren. Dautun 1815 — Poulain 1818 — Jean Martin 1821 — Castaing 1823. Jeg læste disse Navne, og sørgelige Ting randt mig i Hu. Dautun — det var ham, som skar sin Broder i Stykker og kastede Hovedet i et Springvand og Kroppen i en Kloak. Poulain, der myrdede sin Kone. Jean Martin, der skød sin Fader med en Pistol, i det Öjeblik den gamle Mand aabnede et Vindu. Castaing — Lægen, som forgav sin Ven — som plejede ham under denne sidste Sygdom, den han selv havde voldt, og i Steden for Lægemiddel altid gav ham Gift. Og ved Siden af dem Papavoine — den frygtelige Gale, som dræbte Börn ved Knivstik i Hovedet.

Der løb en Gysen over mig. Det er dem, som før mig har boet i denne Celle, tænkte jeg. Her, paa samme Flisegulv som jeg, har disse Mord- og Blodmennesker tænkt deres sidste Tanker! Langs disse Mure, paa denne snævre Firkant har deres sidste Skridt gaaet rundt og rundt som et fanget Daadyrs! De er fulgt efter hinanden med korte Mellemrum — denne Celle synes aldrig at blive tom. Pladsen er endnu varm efter dem. Og jeg skal følge dem til Clamart-Kirkegaarden, hvor Græsset gror saa godt.

Jeg er hverken synsk eller overtroisk, og det er sandsynligt, at disse Tanker vakte en feberlignende Tilstand hos mig; men medens jeg drömte saaledes, syntes jeg med ét, at disse skæbnesvangre Navne var skrevne med Ild paa den sorte Mur; en hurtigere og hurtigere Ringen fyldte mine Øren og et rødt Lys mine Öjne; til sidst bares det mig for, at Cellen var fuld af Mennesker, fuld af fremmede, som bar deres Hoveder i venstre Haand og holdt det i Munden, fordi der ingen Haar var paa det. Alle knyttede de Næve ad mig — undtagen Fadermorderen.

Jeg lukkede Öjnene i Rædsel, men saa blev alt tydeligere.

Om det nu var Dröm eller Syn eller Virkelighed, jeg vilde være bleven vanvittig derover, hvis ikke et Indtryk ude fra havde vækket mig i Tide. Jeg var ved at segne

om, da jeg følte en kold Bug og laadne Klør slæbe sig hen over min nøgne Fod; det var Edderkoppen, jeg havde forstyrret för, som flygtede.

Det fik Synet til at forsvinde. O de frygtelige Genfærd! — Nej, det var Røg, det var min tomme Hjærnes konvulsiviske Indbildninger! Et Macbethsk Heksesyn! De døde er døde — og de fremfor alle. Der er laaset forsvarligt for deres Grave. Det Fængsel flygter man ikke fra. Hvor kunde jeg dog blive saa bange? Gravenes Porte kan ikke aabnes indenfra.

XIII.

Jeg har nylig sét noget stygt.

Det var næppe Dag, og Fængslet var fuldt af Larm. Man hørte de tunge Døre blive aabnede og lukkede, Slaaerne og Laasene peb, Slutterens Nøgleknippe klirrede, Trapperne rystede fra øverst til nederst under hurtige Trin, og Stemmer kaldte og svarede i de lange Korridorer. Mine Naboer — Tugthusfangerne, der sad deres Straffe af — var gladere end ellers. Hele Bicetre syntes at lé, at hoppe og danse.

Alene jeg var tavs i al denne Larm og ubevægelig midt i Tumulten. Jeg lyttede.

En Slutter gik forbi.

Jeg vovede at kalde paa ham og spørge, om der var nogen Höjtidelighed paa Færde i Fængslet.

— Det kan De gjerne kalde det, svarede han. I Dag bliver de Tugthusfanger lagt i Jærn, som i Morgen skal til Toulon. Vil De se paa det, det kan altid more Dem.

Det var virkelig for en Eneboer som mig en sand Lykke at faa noget at se paa, hvor afskyeligt det saa var. Jeg takkede og tog imod.

Slutteren tog de sædvanlige Forsigtighedsregler og førte mig derpaa ind i en tom absolut umøbleret Celle med et Gittervindu — et virkeligt Vindu i Albuhøjde, hvorigennem man kunde se Himlen.

— Herfra kan De baade se og høre, De faar en Loge for Dem selv ligesom Kongen.

Saa gik han og lukkede Laas, Slaa og Hængelaas for mig.

Vinduet vendte ud til en temmelig stor firkantet Gaard. Omkring den hævede sig paa alle Sider ligesom en Mur en stor seksetages Kvaderstensbygning. Jeg har aldrig sét noget mere nedværdiget og nøgent og elendigt for Öjet end denne firdobbelte Façade gennemhullet af en Masse Gittervinduer, hvor en Mængde blege, magre Ansigter trængte sig over hverandre som Stene i en Mur, alle indrammede af Gitrenes krydsende Jærnstænger. Det var Fanger, som saa' til, mens de ven-

tede paa selv en skønne Dag at komme til at optræde. Sjæle i Pine, der flokkes om Skærsildens Lufthuller ud til Helvede!

Alle saa' i Tavshed ned i Gaarden, der endnu var tom. De ventede. Mellem alle de skumle og udslukte Ansigter funkledede her og der et Par gennemtrængende og levende Öjne som Ildpletter.

Den Fængselsfirkant, som omslutter Gaarden, lukker sig ikke helt sammen. En af Bygningens fire Sider, den mod Øst — er gennemskaaren omtrent paa Midten og knyttes kun til Nabobygningen ved et Jærngitter. Dette Gitter fører ud til nok en Gaard mindre end den første, men, ligesom den, omgiven af sortsmudsede Mure og Gavle.

Helt rundt om Hovedgaarden støtter Stenbænke sig op mod Muren. I Midten en böjet Jærnstang til en Lygte.

Klokken slog tolv. En stor Vognport, skjult i en Murfordybning, sprang op. En Karre, eskorteret af en Slags smudsige og skamfulde Soldater i blaa Uniformer med røde Epauletter og gult Bandoler, kom tungt ind i Gaarden med Larm af Jærn. Det var Bagnoets Slaver med Lænkerne.

Det var, som om denne Støj vækkede Fængslet. For i samme Öjeblik brød de hidtil tavse og ubevægelige Tilskuere ud i Glædesraab, i Sange og Trusler og Forbandelser blandede med Latterudbrud, som var pin-

ige at høre paa. Det var som Djævlema-
ker. Alle Ansigter skar Grimacer — alle
Næver kom ud mellem Stængerne — alle
Stemmer hylede — alle Öjne flammede — og
g ræddedes ved at se saa mange Gnister
indre frem af denne Aske.

Opsynsmændene — blandt hvilke man
kunde kende enkelte nysgærrige Parisere paa
leres pæne Klæder og deres Skræk — gav
ig imidlertid roligt til deres Arbejde. En af
lem krøb op paa Karren og kastede Lænker,
Rejsehalsbøjler og Bylter med Lærredsbukser
ned til sine Kammerater. Derefter delte de
Arbejdet mellem sig; nogle bredte de lange
lænker ud henne i en Krog; andre lagde
skjorter og Bukser paa Stenbroen; medens de
lygtigste under deres lille gamle Tyksak af
en Kaptejns Opsyn undersøgte Jærnhalsbaan-
lene, som de tilsidst prøvede ved at slaa
lem mod Brostenene. Alt dette under spot-
ende Bifald fra Fangerne og fra Galejslaverne,
il hvem alt dette gjordes i Stand, og som
nan saa' i det gamle Fængsels Vinduer ud
nod den lille Gaard.

Da disse Forberedelser var til Ende, gav
en sølvbroderet Herre, som kaldtes Hr. In-
spektøren, en Ordre til Fængselsdirektøren.
Og et Öjeblik efter udspyede to—tre lave
Døre næsten samtidig og ligesom i Mund-
ulde Skyer af grimme, hylende og lasede
Mandfolk. Det var Galejslaverne.

Fordoblet Glæde fra Vinduerne, da de kom. Nogle af dem — Bagnøets store Navne — hilstes med Tilraab og Bifald, som de modtog med en Slags beskeden Stolthed. Største Parten havde en Slags Straahatte paa, som de selv havde flettet af Fængslets Halm. Disse Hatte var altid af ejendommelig Form, for at de kunde gøre deres Bærere bemærkede i de Byer, man kom igennem. Disse blev endnu stærkere applauderede. Der var især en, som vakte vild Henrykkelse; en ung Mand paa 17 Aar med et Ansigt som en ung Pige. Han havde siddet forvaret i otte Dage, og havde i den Tid af sin Halmsæk lavet sig en Klædning, der indhyllede ham helt fra Hoved til Fod, og han kom ind i Gaarden, idet han slog Hjul med en Slanges Væverhed. Det var en Balletdanser, som var dømt for Tyveri. Der blev en rasende Klappen i Hænder og Skrigen af Glæde. Galejslaverne svarede derpaa, og det var frygteligt at høre denne Udveksling af Glædesytringer mellem de fungerende og aspirerende Tvangsarbejdsfanger. Hvad nyttede det at Samfundet var til Stede i Sluttermens og de nysgærriges Skikkelse — Forbrydelsen haanede det op i dets aabne Øjne og lavede denne frygtelige Revselse om til en Familiefest.

Efterhaanden, som de kom ud, drev man dem mellem to Rækker Bagnovogtere ind i den tilgitrede Gaard, hvor Lægeeftersynet ven-

ede. Der forsøge alle en sidste Anstrængelse for at undgaa Rejsen — foregive at deres Øjne ere daarlige, at de halter, at deres Haand er lemlæstet. Men man finder dem næsten altid brugbare for Bagnoet; og saa resignerer de alle og glemmer faa Minuter efter deres foregivne Arbejdsudygtighed.

Den lille Gaards Gitter aabnede sig igen. En Oppasser kaldte dem frem i alfabetisk Orden, og de kom ud én for én, og hver Galej-slave stillede sig i et Hjørne af Gaarden hen til dem, der tilfældig har samme Begyndelses-bogstav. Saaledes bliver enhver henvist til sig selv; enhver bærer sin Lænke alene, Side om Side med en ukendt; og hvis en Galej-slave tilfældig har en Ven, saa skiller Lænkene dem ad. Det er den sidste Ulykke.

Da henved en 30 Stykker var kommen ud, blev Gitret lukket. En Opsynsmand stillede dem i Geled langs sin Stok og kastede derpaa en Skjorte, en Vest og et Par Bukser af grovt Lærred foran dem. Saa gav han et Tegn, og alle begyndte at klæde sig af. En uventet Hændelse forvandlede — ligesom efter Aftale — denne Ydmygelse til Pinsel.

Hidtil havde Vejret været ganske godt. Selv om Oktoberblæsten gjorde Luften frostdold, aabnede den ogsaa fra Tid til anden en Revne i Himlens graa Taage, hvorigennem en Solstraale kunde falde ned. Men næppe havde Straffefangerne berøvet sig deres Fæng-

selspjalter og underkastet deres Legemer Vogternes mistænksomme Blikke og de fremmedes Nysgærrighed, för Himlen blev sort, og en isnende Efteraarsbyge plaskede ned i Gaarden over Galejslavernes blottede Hoveder og nøgne Lemmer og over deres stakkels Laser paa Stenbroen.

I et Öjeblik var Gaarden tom for alt, der ikke hed Opsynsmand eller Galejslave. De nysgærrige fra Paris søgte Ly under Portenes Overbygninger.

Imidlertid faldt Regnen i Strömme. Man saa' ikke andet i Gaarden end nøgne Galej-Galejslaver, der dryppede af Regn, midt paa den oversvømmede Stenbro. En dump Tavs-hed havde efterfulgt deres larmende Bravader.

De rystede, deres Tænder klappede, deres knortede Knæ stødte sammen, og det var en Ynk at se dem trække disse vaade Skjorter, disse regndryppende Tröjer og Bukser paa deres blaafrosne Lemmer. Nøgenheden havde været bedre.

En eneste — en gammel en — havde beholdt lidt af Munterheden tilbage. Han törrede sig med sin gennemblødte Skjorte og raabte, at det stod ikke paa Programmet; saa gav han sig til at le og knytte Næve ad Himlen.

Da de havde taget Rejsetöjet paa, blev de inddelte i Flokke paa 20—30 Stykker og ført over i det andet Hjørne af Gaarden, hvor

„Rebene“ laa paa Jorden og ventede. Disse „Reb“ er lange, stærke Kæder, som for hver to Fod er forbundne ved kortere Kæder, til hvis yderste Ende er fæstet et firkantet Halsjærn. Dette Halsjærn kan ved det ene Hjørne aabnes med en Laas, ved det andet lukkes af en Jærnbolt, og er under hele Rejsen nittet fast om Galejslavens Hals. Naar disse Reb ligger paa Jorden, ligner de ikke lidet en Fisks Rygrad.

Man lod Galejsslaverne sætte sig ned i Snavset, paa de vaade Brosten. Man prøvede Halsjærnene paa dem, hvorefter to af Bagnoets Smedde, forsynede med transportable Ambolte, nittede dem kolde sammen med tunge Forhammerslag. Det er et frygteligt Øjeblik, hvor selv de modigste blegne. Hvert Slag mod Ambolten, der staar paa deres Ryg, faar deres Hage til at smække tilbage. Ved den mindste Bevægelse bagud vilde de faa deres Hjernekasse knust som en Nøddeskal.

Efter denne Operation bleve de alvorlige. Man hørte ikke andet end Lænkernes Raslen og nu og da et Skrig og den dumpe Lyd af Bagnovogternes Stokke paa de genstridige Lemmer. Nogle græd. De gamle rystede og bed sig i Læben. Jeg saa' med Rædsel paa disse mørke Skikkelser i deres Jærnrammer.

Efter Lægernes Eftersyn altsaa Fangevogternes; efter Fangevogternes Eftersyn Lænelægningen. Et Skuespil i tre Akter.

Der kom et Glimt af Sol. Det var, som

det stak Ild paa alle disse Hjærner. Galej-slaverne sprang op paa én Gang, som med en konvulsivisk Bevægelse. De fem Kæder knyttede sig sammen — og dansede pludselig en uhyre Runddans om Lygtepælen. De drejede rundt, saa jeg fik ondt i Öjnene deraf. Og saa sang de en Bagnosang, en Kæltringesprogsromance paa en snart klagende, snart rasende lystig Melodi; nu og da skælnede man tynde Skrig, stakaandede og forrevne Latterudbrud mellem mystiske Ord; saa voldsomme Bifaldsraab, alt mens Lænkerne raslede i Takt og tjente til Orkester under denne Sang, der var mere raa end deres Støj. Hvis jeg søgte et Billede af en Heksesabbat, kunde jeg hverken faa det værre eller bedre.

Man bragte en stor Træbakke ud i Gaarden. Bagnovogterne brød Galejslavernes Dans med Stokkeslag og førte dem hen til denne Bakke, hvor jeg saa' nogle Urter svømme om i en smudsig Vædske. De spiste.

Da de havde spist, smed de Resterne af deres Suppe og Grovbrød bort og gav sig igen til at danse og synge. Det synes, som om man under dem denne Frihed Lænkningdagen og den paafølgende Nat.

Jeg iagttog dette sælsomme Skue med en saa begærlig og skælvende og opmærksom Nysgerrighed, at jeg helt havde glemt mig selv. En dyb Medlidenhedsfølelse rørte mig

ind til mit Inderste, og deres Latter fik mig til at græde.

Pludselig saa' jeg — midt i mit dybe Drømmeri — den hylende Rundkreds standse og tie. Saa vendte alle Öjne sig mod det Vindu, hvor jeg stod.

— Den dødsdömte! den dødsdömte! skreg de allesammen og pegede ad mig; og Glædesudbruddene fordoblede.

Jeg stod forstenet.

Jeg véd ikke, hvorfra de kender mig, eller hvorledes de havde genkendt mig.

— God Dag, god Dag! raabte de til mig med deres græsselige Haanlatter. En af de yngste, som var dömt til Galejerne paa Livstid — én med et skinnende, blyfarvet Ansigt, saa' misundeligt paa mig og sagde: — Han er lykkelig! han skal kværkes! Farvel, Kammerat!

Jeg kan ikke sige, hvad der foregik i mig. Jeg var jo deres Kammerat. Grévepladsen er Toulons Søster. Jeg stod endogsaa lavere end de; de hædrede mig. Jeg gyste.

Ja, deres Kammerat. Nogle Dage senere kunde jeg have været et Skue for dem.

Jeg stod ved Vinduet, ubevægelig og lamslaaet. Men da jeg saa' de fem Rækker komme styrtende frem mod mig med djævelsk venlige Ord; da jeg hørte deres Lænkens bragende Larm og Larmen af deres Raab og Trin ved Foden af Muren, syntes det mig at

denne Sky af Dæmoner klatrede op i min Celle; jeg udstødte et Skrig, jeg løb mod Døren, men det var ikke muligt at flygte; Slaaene vare skudte for udvendig. Jeg bankede, jeg kaldte i Fortvivlelse. Saa var det, som jeg hørte Galejslavernes frygtelige Stemmer nærmere endnu. Jeg troede allerede at se deres hæslige Hoveder stikke op over Vinduets Rand, og jeg faldt om i Afmagt.

XIV.

Da jeg kom til mig selv igen, var det Nat. Jeg laa i en Sygeseng; en Lygte under Loftet lyste ned over andre Senge i Række til begge Sider. Jeg forstod, at man havde bragt mig paa Hospitalet.

Jeg laa vaagen lidt — uden at tænke eller huske, helt optagen af den Lykke at ligge i en Seng. Fordum vilde denne Hospitalsseng og dette Fængsel have faaet mig til at gyse af Modbydelighed og foragtede Medynk; men jeg var ikke længer den samme som før. Lagnerne vare grove og graa, Tæppet tyndt og hullet, man mærkede Straaet gennem Madratsen. Men hvad gjorde det! mine Lemmer kunde strække sig frit under disse grove Lagener; og under dette Tæppe — saa lille det end var — følte jeg lidt efter lidt denne isnende Kulde forsvinde, som i

den sidste Tid havde fyldt Marven i mine Knogler. Jeg faldt i Søvn igen.

En stor Larm vækkede mig — det var henad Morgenstunden. Støjen kom ude fra. Min Seng stod ved Siden af Vinduet, og jeg rejste mig over Ende for at se, hvad der var paa Færde.

Vinduet vendte ud til Bicêtres store Gaard. Denne Gaard var fuld af Folk; to Rækker Veteraner havde Møje med at holde en snæver Passage aaben tværs gennem Mængden. Mellem denne dobbelte Rad Soldater rumlede fem lange menneskelæssede Karrer tungt og skumlende af Sted! det var Galej-slaverne, som kørtes bort.

Karrerne var aabne. Hvert „Reb“ indtog én af dem. Galejsslaverne sad paa Vognfaddingerne med Ryggene mod hinanden, skilte ved den fælles Lænke, som laa paa langs i Vognen, og paa hvis yderste Ende en bevæbnet Opsynsmænd satte sin Fod. Man hørte deres Lænker klirre, og hver Gang Vognen hoppede, saa' man deres Hoveder nikke og deres nedhængende Ben dingle frem og tilbage.

En fin, gennemtrængende Regn isnede Luften og klistrede deres Bukser — som fra graa var blevne sorte — fast til deres Knæ. Det dryppede fra deres lange Skæg og kortklippede Haar; deres Ansigter var violette; man saa dem ryste, og de skar Tænder af

Kulde og Raseri. Det var forøvrigt umuligt at gøre nogen Bevægelse. Naar man en Gang er nittet til denne Kæde, er man kun et Brudstykke af dette hæslige Hele, der kaldes „Rebet“ og der bevæger sig om ét eneste Menneske. Fornuften kan tage sin Afsked — Halsjærnet har ingen Brug for den; selv Dyret maa kun have Fornødenheder og Lyster paa bestemt Klokkeslet. Ubevægelig, halvnøgen, med blottede Hoveder og hængende Fødder begyndte de saa deres femogtyve-Dages Rejse, læssede paa samme Karrer, klædte i en Dragt, der ligelig skulde værne mod Julisolens Regn af smeltet Bly og Novembers kolde Byger. Det er som om Menneskene vilde overdrage Hælvten af deres Bøddelhværv til Himlen.

Mellem Mængden og Karrerne havde der udspundet sig en Slags rædselsvækkende Dialog; Skældsord fra den ene Side, Trods fra den anden, Forbandelser fra begge; men paa et Vink fra Kaptejnen saa' jeg Stokkeslagene regne ned paa maa og faa over Karrerne, paa Skuldre og paa Hoveder, og alt vendte tilbage til denne Art ydre Ro, som kaldes Orden. Men Öjnene var fulde af Hævn, og Staklernes Næver krummede sig om deres Knæ.

Under Eskorte af Hestgendarmer og Opsynsmænd til Fods forsvandt de fem Karrer langsomt under Bicêtres høje Bueport: en

sjette fulgte med en raslende Blanding af Kobberkedler, Spisebakker og Lænker til at skifte med. Nogle Bagnovogtere, som havde forsinket sig i Marketenderiet, kom løbende bagefter for at slutte sig til Troppen. Mængden skiltes. Det hele Skue forsvandt som et Drømmesyn. Længere og længere bort drog Lyden af de tunge Hjul og Hestehovene paa den brolagte Vej til Fontainebleau, af Piskenes Smæld og Lænkernes Klirren og Pøblens Hyl efter de rejsende Galejslaver.

Og det er kun Begyndelsen!

Hvad var det, Advokaten sagde til mig? Galejerne! Nej, nej — heller tusind Gange Døden, heller Skafottet end Bagnoet, hellere det tomme Intet end Helvede; heller lægge min Hals under Guillotinens Kniv end i Opsynsmændenes Jærn! Du gode Gud — Galejerne!

XV.

Desværre fejlede jeg ikke noget. Næste Dag blev jeg atter overflyttet til min Celle.

Nej — jeg er jo ung og stærk og sund. Blodet løber frit i mine Aarer; mine Lemmer adlyde hvert af mine Luner; jeg er kraftig paa Legeme og Aand, bygget til et langt Liv. Alt dette er rigtigt — og alligevel har jeg en Sygdom, en Sygdom til Døden, en Sygdom skabt af Menneskehaand,

Siden jeg er kommen bort fra Hospitalet, er der en Ide, som stadig forfølger mig. Jeg vil lade, som jeg er vanvittig; ovre fra Hospitalet kunde jeg maaske have flygtet, hvis jeg havde faaet Lov at blive der. Disse Læger og barmhjærtige Søstre syntes at interessere sig for mig: Dø saa ung og en saadan Død! Det var næsten, som om de ynkede mig, saa ivrigt syslede de om mig. Aa — Nysgærrighed! Og de Folk, som læge, kan læge én for Feber men ikke for en Dødsdom! Og dog vilde det være dem saa let! En aaben Dør! Hvad kunde det gøre dem!

Men der er ingen Udsigt! Min Appel vil blive afvist, fordi alt er i Orden: Vidnerne have vidnet vel, Sagførerne have talt vel, Dommerne have dømt vel. Jeg tæller ikke, med mindre Nej, det er Daarskab! Der er intet Haab! Appellen, det er et Reb, der holder én svævende over en Afgrund — man hører det knage uafslædelig, indtil det brister. Det er, som om Guillotinens Kniv var seks Uger om at falde.

Om jeg alligevel blev benaadet? Benaadet! Af hvem! Hvorfor? Hvorledes? Det er umuligt! Hvor er der et Præcedens — som det hedder.

Jeg har kun tre Skridt tilbage: Bicêtre, Raadhusfængslet, Grève-Pladsen.

XVI.

Om jeg flygtede! Hvor jeg skulde løbe!

Nej, ikke løbe! Det vækker Opsigt, gör mistænkelig. Tvært imod, gaa langsomt, med Hovedet i Vejret, og nynne. Man skulde have en gammel blaa Arbejdsbluse paa med rødt Mønster i. Den dækker godt — alle Gartnerne i Omegnen gaar med saadan en. I Nærheden af Arcueil er der en Klynge Trær ved en Mose, hvor jeg i min Skoletid gik hen hver Torsdag med mine Kammerater og fangede Frør. Der vil jeg skjule mig til Aften.

Naar Natten saa er falden paa, vil jeg fortsætte min Flugt. Jeg vil gaa til Vincennes. Nej — det er sandt — der er jo Floden. Saa vil jeg til Arpajon. Eller maaske det var bedre at lægge Vejen hen ad Saint-Germain til — gaa til Havre og indskibe mig til England. Lige meget! jeg kommer til Longjumeau. En Gendarm gaar forbi; han spørger om mit Pas — Jeg er fortabt!

Usalige Drømmer, bryd først gennem den tre Fod tykke Mur, som fængsler dig! Døden! Døden!

Aa den Tid, da jeg kom til Bicêtre som Barn for at se den store Brønd og de gale!

XVII.

Medens jeg skrev alt dette, begyndte min Lampe at blegne, Dagen kom, Kappellets

Ur slog seks. — — Hvad skal det betyde? Slutteren har lige været herinde, han tog sin Hue af og hilste og bad om Undskyldning; hvis han forstyrrede, og spurgte saa med sin blideste Røst, hvad jeg ønskede til Frokost?

Jeg kom til at ryste. Skulde det være i Dag?

XVIII.

Det er i Dag!

Fængselsdirektøren har selv været her paa Visit. Han spurgte mig, om der var nogen Ting, hvormed han kunde være mig til Tjeneste eller til Behag; udtrykte det Haab, at jeg ikke havde haft noget at beklage mig over fra hans eller hans underordnedes Side; hørte interesseret til min Sundhed og spurgte, hvordan jeg havde tilbragt Natten. Da han gik, kaldte han mig Hr.

Det er i Dag!

XIX.

Denne Slutter tror ikke, jeg kan beklage mig over ham og hans Undersluttere. Han har Ret. Det vilde være urigtigt af mig at beklage mig! de have røgtet deres Dont og passet godt paa mig! og de have været høflige fra jeg kom til nu jeg rejser. Bör jeg ikke være tilfreds?

Denne gode Arrestforvarer med sit søde

Smil, sine kærtegnende Ord, sit smigrende og udspionerende Blik, sine store, grove Hænder, det er det inkarnerede Fængsel, det er Bicêtre, som er blevet Kød og Blod. Alt er Fængsel om mig; jeg finder Fængslet igen under alle Former, som Menneske, som Gitter, som Slaa. Denne Mur er Fængslet i Sten — denne Dør er Fængslet i Træ — disse Sluttere er Fængslet i Kød og Knogler. Fængslet er en Slags frygteligt, udeleligt Væsen, halvt Hus og Menneske til Hælvten. Jeg er dets Bytte, det ruger over mig, det vikler mig ind i sine Folder. Det gemmer mig i sine Granitmure, laaser for mig med sine Jærnlåse, vaager over mig med sine Fangevogterøjne.

Aa jeg ulykkelige, hvad skal der blive af mig? hvad vil de gøre ved mig?

XX.

Nu er jeg rolig. Alt er forbi. Jeg er fri fra den frygtelige Uvished, hvori Direktørens Besøg havde sat mig. For jeg tilstaar, jeg haabede endnu. Nu haaber jeg, Gud være lovet, ikke mere.

Der er foregaaet følgende.

Paa Slaget $6\frac{1}{2}$ — nej, det var ét Kvarter tidligere — blev min Dør atter aabnet. En hvidhaaret gammel Mand i brun Frakke kom ind. Han knappede sin Frakke op, og

jeg saa en Bladkrave og en Kjole. Det var en Præst.

Denne Præst var ikke Fængslets. Det varslede ikke godt.

Han satte sig lige over for mig, smilede velvilligt, rystede paa Hovedet og vendte Öjnene mod Himlen d. v. s. Cellens Loft. Jeg forstod.

— Min Sön, er du beredt?

Jeg svarede med svag Stemme:

— Ikke beredt . . . men færdig.

Men mit Syn forvirredes, alle mine Lemmer svedte, det var som mine Tindinger svulmede op, og mine Ören var fulde af Summen.

Mens jeg sad og nikkede paa min Stol, som om jeg sov, talte den gode gamle Mand. Saadan forekom det mig i det mindste, og jeg tror at erindre, at jeg saa hans Læber bevæge sig, hans Hænder gestikulere og hans Öjne skinne.

Saa aabnedes Dören igen. Larmen rev mig ud af min Dvale, ham af hans Foredrag. En Herre i sort kom ind og hilste dybt paa mig. Bag efter kom Fængselsdirektören. Denne Herre havde paa sit Ansigt en vis officiel Bedemandsbedrøvelighed. Han holdt en Rulle Papir i Haanden.

— Min Herre, sagde han med et høfligt Smil, jeg er Bud ved Höjesterets Domstol i

Paris. Jeg har den Ære at overbringe Dem et Budskab fra Hr. Generalprokurøren.

Det første Stød var ovre. Hele min Aandsnærværelse var vendt tilbage.

— Er det Hr. Generalprokurøren, svarede jeg, som saa indtrængende har forlangt mit Hoved? Megen Ære for mig, at han skriver mig til. Jeg haaber, at min Død vil fornøje ham; ti det vilde gøre mig ondt at tænke paa, at han skulde have ansøgt saa ivrigt om den, og at den dog skulde være ham ligegyldig.

Alt det sagde jeg. Og derefter med fast Røst:

— Læs!

Han gav sig til at læse en lang Tekst, idet han sang paa Slutningen af hver Linje og gjorde Ophold midt i hvert Ord. Min Appel var afslaaet.

— Eksekutionen vil finde Sted i Dag paa Grève-Pladsen, föjede han til, da han var færdig, uden at løfte Öjnene fra sit Stempel-papir. Vi tage af Sted Kl. 7¹/₂ præcise til Raadhusfængslet. Vil De, kære Herre, være saa venlig at gøre mig Følgeskab?

Jeg havde i nogle Öjeblikke ikke hørt efter længer. Direktøren snakkede med Præsten; Buddet stod med Öjnene i sit Papir; jeg saa til Dören, der var bleven staaende paa Klem Fire Musketérer i Korridoren!

Retsbuddet gentog sit Spørgsmaal. Denne Gang saa han paa mig.

— Naar De vil — svarede jeg. Som De behager.

Han hilste og sagde:

— Jeg skal have den Ære at komme efter Dem om en halv Time.

Saa lod de mig alene.

Min Gud! min Gud! et Middel til Flugt! et Middel til Flugt! Jeg maa af Sted! jeg maa! øjeblikkelig! ad Dørene, ad Vinduerne, ad Taget, om jeg saa skal lade mit Kød sidde paa Bjælkerne!

Raseri! Forbandelser over Forbandelser! Der behøvedes Maaneder til at komme gennem disse Mure med godt Værktøj — og jeg har ikke et Söm — — og ikke en Time.

XXI.

Raadhusfængslet.

Nu er jeg „overført“, som det hedder i Retsprotokollen.

Men Rejsen er værd at fortælle.

Paa Slaget halv otte stod Retsbuddet atter paa min Celles Tærskel.

— Min Herre, sagde han, jeg venter Dem. Ak — baade han og andre!

Jeg rejste mig, jeg gjorde et Skridt — mit Hoved var saa tungt, og mine Ben saa

svage, at jeg ikke troede, jeg kunde gøre et til. Men jeg kom mig og blev ved med ret fast Holdning. För jeg forlod min Hule lod jeg Öjet løbe om derinde en sidste Gang. Jeg holdt af min Celle. Og jeg lod den staa, tom og aaben; — saa ser en Fange-
celle saa underlig ud.

Den vil for øvrigt ikke være det længe. [Aften venter man nogen, sagde Fangevogteren; en dødsdømt, som Kriminalretten i Öjeblikket er ved at behandle.

Ved Omdrejningen af Korridoren ind-
tente Fængselspræsten os. Han havde lige spist Frokost.

Da jeg gik ud af Arrestforvarerboligen, trykkede Direktøren hjærtelig min Haand og forstærkede min Eskorte med fire gamle Soldater.

Ved Hospitalsdøren raabte en dødssyg
Dling efter mig: Paa Gensyn!

Vi kom ned i Gaarden. Jeg aandede til; let gjorde mig godt. Men vi gik ikke længe

Luften. En Vogn med fire Postheste for —
len samme, som havde bragt mig herhen —
tente i den første Gaard. En Slags aflang
Droske var det, delt i to Rum ved et Tvær-
gitter af saa tæt Jærntraad, at man skulde
ro, det var strikket. De to Afdelinger har
hver sin Dør — den ene forpaa, den anden
bagtil. Det hele saa smudsig og sort og støvet,
at Fattigligvognen er en Kroningskaret i Sam-
menligning dermed.

För jeg begravede mig i denne tohjulede Kiste, kastede jeg et Blik ned i Gaarden, et af disse fortvivlede Blikke, man synes, Murene maa styrte sammen for. Gaarden — et lille træplantet Rum — var endnu tættere fyldt af Tilskuere end Galejslavedagen. Allerede Hoben!

Ligesom hin anden Dag faldt der en fin iskold Regn — en Regn, der endnu falder i dette Öjeblik, en Regn, som uden Tvivl vil falde hele Dagen og som vil vare længer end jeg.

Vejene var som pløjede, Gaarden fuld af Dynd og Vand. Det morede mig at se Hoben staa i alt det Mudder.

Vi steg ind — Betjenten og en Gendarm i det forreste Rum, Præsten, jeg og en Gendarm i det bagerste. Fire Gendarmer til Hest om Vognen. Altsaa otte Mennesker om et — Kusken endda ikke regnet med.

Medens jeg steg ind, var der en gammel Kone med graa Öjne, som sagde: Jeg holder meget mere af det end af at se paa Lænkingen.

Jeg forstaar saa godt. Det er et Skue, man lettere fanger under et, det er hurtigere sét. Og dog er det alt ligesaa smukt og behageligt. Der er intet, som adspreder én. Der er kun et Menneske og over ham ligesaa megen Elendighed som over alle Galejslaverne tilsammen. Det hele er meget

mindre spredt; det er en koncentreret og vel-smagende Likør.

Vognen begyndte at ryste. Den fyldte den store Porthvælving med dump Larm og kom saa ud i Alleen, medens Bicêtres tunge Flöjddöre lukkede sig bag den. Jeg sad i stiv Rædsel og lod mig føre af Sted, som en Mand i letargisk Dvale, der hører, at man begraver ham, men hverken kan bevæge sig eller skrige. Jeg hørte vagt Posthestenes Halsbjælder ringle i Takt og lige som hikkende, de jærnbeslagne Hjul ramle over Brostenene eller skrabe mod Vognmagasinet, naar vi svingede, Gendarmernes klingre Galopperen om Vognen og Kuskens smækkende Knalden. Det var som en Hvirvel alt sammen, der førte mig bort. Gennem et tilgitret Kighul, der var lige over for mig, hæftede mine Öjne sig maskinmæssigt paa Indskriften over Bicêtres store Port:

ALDERDOMSHJEM.

— Naa, sagde jeg til mig selv, der maa altsaa være Folk, som bliver gamle derinde.

Og som mellem Sövn og Vaagen blev jeg ved at vende og dreje denne Ide paa alle Maader i min smærtedøvede Sjæl. Pludselig böjede Vognen fra Alléen ud paa Landevejen og i Kighullets Ramme viste sig nu Notre Dames Taarne, blaa og halvt udviskede i Taagen over Paris. Öjeblikkelig skiftede min Aand ogsaa Synsfelt. Jeg var bleven en Maskine

ligesom Vognen. Efter Tanken om Bicêtre fulgte Tanken om Notre-Dames Taarne.

— De, som er deroppe paa Taarnet med Fanen, maa have en smuk Udsigt, tænkte jeg og smilede stupidt.

Saa tror jeg, at Præsten gav sig til at tale igen. Jeg lod ham gøre det. Jeg havde allerede Hjulenes Larm, Hestetrampet og Kuskens Piskesmæld i Øret. Det var en Lyd til.

Jeg hørte i Tavshed paa dette Fald af ensformige Ord, der dyssede min Tanke i Slummer som Kilderislen, og som løb mig forbi, altid forskellige og altid de samme, lig Landevejens vredne Elme, da Retsbetjentens korte, stødende Stemme inde fra den anden Kupé pludselig rystede mig vaagen.

— Naa, Hr. Abbed, sagde han næsten muntert, hvad nyt har De nu at fortælle?

Det var den gejstlige, han talte til.

Fængselspræsten, som uophørlig talte til mig, og som Vognlarmen gjorde tunghør, svarede ikke.

— Halløj! gentog Retsbudet og hævede sin Røst for at overvinde Støjen fra Hjulene; den Helvedes Vogn!

Ja — den Helvedes Vogn!

Han vedblev:

— Det er al denne Rumlen; man kan ingen Ting høre. Hvad var det nu, jeg vilde sige? Vær venlig at sige mig, hvad jeg

vilde sige, Hr. Abbed! Naa — —! Har De hørt den store Nyhed fra i Dag?

Jeg kom til at ryste, som talte han om mig.

— Nej, svarede Præsten, som endelig havde hørt, jeg fik ikke Tid til at læse mine Blade i Morges. Jeg faar dem at se i Aften. Naar jeg saadan er optagen hele Dagen, ber jeg Portneren gemme Aviserne for mig, til jeg kommer hjem.

— Men det er jo umuligt, at De ikke skulde have hørt det. Den store parisiske Nyhed! Nyheden fra i Morges.

Jeg tog Ordet.

— Jeg tror, jeg vød det.

Betjenten saa paa mig.

— De! virkelig! Hvad siger De saa til det?

— De er nysgerrig.

— Hvorfor? Enhver har sin politiske Overbevisning. Jeg agter Dem alt for højt til at tro, at De ikke skulde have Deres. Hvad mig angaar, saa vil jeg naturligvis have Nationalgarden genoprettet. Jeg var Sergent, og det var overmaade behageligt.

Jeg afbrød ham.

— Jeg trode ikke, at det drejede sig derom.

— Om hvad ellers? De sagde jo, De kendte Nyheden . . .

— Jeg talte om en anden Nyhed, som Paris ogsaa beskæftiger sig med i Dag.

Han forstod ikke, det Fæ, og hans Nysgerrighed blev vakt.

— En anden Nyhed? Hvor Fanden har De faaet Nyheder at vide? Gör mig endelig den Tjeneste at fortælle mig den? Kender De den, Hr. Abbed? er De mere med end jeg? Jeg bönfalder Dem: sæt mig ind i Deres Nyhed! Hvad drejer det sig om? Jeg holder saa meget af Nyheder, forstaar De. Jeg fortæller Hr. Præsidenten dem — det morer ham.

Og endnu mere af samme Slags. Han vendte sig skiftevis til mig og til Præsten. Jeg trak blot paa Skuldrene.

— Naa, sagde han, hvad tænker De saa paa?

— Jeg tænker — svarede jeg — paa, at i Aften skal jeg ikke tænke mere.

— Naa, det er det! svarede han. De er i altfor daarligt Humør. Hr. Castaing passiarede.

Og lidt efter:

— Jeg har ogsaa hentet Hr. Papavoine, han sad med sin Odderskindshue paa og røg Cigar. De unge Folk fra la Rochelle, snakkede kun indbyrdes — men de snakkede.

Atter en Pavse:

— De var gale! de var Eutusiaster; De saa ud, som de foragtede Alverden. Jeg finder Dem virkelig meget tankefuld, unge Mand.

— Unge Mand! sagde jeg til ham, jeg

er ældre end De; hvert Kvarter, der gaar, gör mig et Aar ældre.

Han vendte sig, saa' nogle Minutter paa mig i flov Forbavselse og gav sig saa til at grine dumt.

— Aa, De Spøgefugl! Ældre end jeg? Jeg kunde være Deres Bedstefader?

— Jeg spørger ikke, svarede jeg alvorligt. Han aabnede sin Tobaksdaase.

— Der, kære Herre, bliv ikke vred! En Pris Tobak — og bær intet Nag til mig.

— Vær ikke bange — mit Nag vilde allenfals ikke vare længe.

I dette Öjeblik naaede hans Tobaksdaase, som han rakte mig, Gitret, der skilte os. En Rysten af Vognen gjorde, at den stødte haardt imod og faldt vidt aaben ned mellem Gendarmens Fødder.

— Det Satans Gitter, raabte Betjenten.

Han vendte sig til mig.

— Er det dog ikke fortvivlende? at miste al min Tobak.

— Jeg mister mere end De, svarede jeg med et Smil.

Han søgte at skrabe Tobakken op, idet han brummede mellem Tænderne,

— Mere end mig! det er let nok at sige! Ingen Tobak lige til Paris! det er rædsomt!

Præsten henvendte nogle opmuntrende Ord til ham, og — jeg véd ikke, om jeg sad

i Tanker — men jeg syntes, at han fik Slutningen af den Trøstetale, jeg havde faaet Begyndelsen af. Lidt efter lidt indskrænkede Samtalen sig til Præsten og Betjenten; jeg lod dem snakke og gav mig til at tænke paa mit.

Jeg sad ganske sikkert endnu i Tanker, da vi kom til Bommen, men Paris syntes mig alligevel at gøre mere Larm end sædvanlig.

Vognen standsede et Öjeblik ud for Akciseboden. Byens Toldbetjente inspicerede den. Havde det været en Okse eller et Faar, som man havde sendt til et Slagteri, maatte man have kastet en Pung Penge til dem; men et Menneskehoved betaler ingen Afgift. Vi passerede Bommen.

Da vi vare komne over Boulevarden, fordybede Vognen sig i fuldt Trav i Faubourg Saint Marceans og la Cités krogede Gader, der sno sig og skære hverandre som de tusende Gange i en Myretue. Paa disse snævre Gaders Stenbro blev Vognlarmen saa støjende og hurtig, at jeg ikke hørte mere udefra. Naar jeg kastede Blikket ud ad det lille firkantede Kighul, syntes jeg, at de forbigaaendes Ström standsede for at se paa Vognen, og at der var Skarer af Börn bag den. Nu og da syntes jeg ogsaa paa Korsgaderne at se en Mand eller en gammel Kælling i Pjalter, under Tiden begge sammen, med en Bunke trykte

Blade, som de forbigaaende stredes om, idet de aabnede Munden som til et højt Skrig.

Klokken slog halvni paa Raadhusets Ur i det Öjeblik, vi rullede ind i Gaarden. Synet af den store Trappe, det mørke Kapel, de ildevarslende Fængselsdøre isnede mig. Da Vognen holdt, troede jeg, at mit Hjertes Slag ogsaa vilde standse.

Jeg samlede mine Kræfter; Døren aabnedes med Lynets Hurtighed; jeg sprang ud af mit rullende Fængsel og gik med lange Skridt ind under Porthvælvingen mellem to Rækker Soldater. Folk havde allerede hobet sig sammen ved Vognen.

XXII.

Saa længe jeg endnu gik i Raadhusets offentlige Gallerier, følte jeg mig næsten fri og vel tilpas; men hele min Ro forlod mig, da man ledte mig ind gennem lave Døre, ad hemmelige Trapper og Passager uden Vinduer og lange dumpe Korridorer, hvor der aldrig kommer andre end Dommere og dømte.

Retsbudet fulgte stadig med. Præsten havde forladt mig for at komme igen om et Par Timer — han havde sine Forretninger.

Man førte mig til Direktøren, i hvis Hænder Retsbetjenten overgav mig. Direktøren bad ham vente et Öjeblik — han havde

noget „Vildt“, som han skulde føre til Bicêtre, naar Vognen gik tilbage. Det var naturligvis den nye Dødsdönte — ham, der i Aften skal sove paa den Straamadrats, jeg ikke fik Tid til at slide op.

— Vel, svarede Betjenten, saa venter jeg et Öjeblik; det passer meget godt, for saa kan vi protokollere dem begge to paa en Gang.

I Mellemtiden anbragte de mig i et lille Værelse ved Siden af Direktørens. Man skød en Slaa for og lod mig alene.

Jeg véd ikke, hvad jeg tænkte paa, eller hvor længe jeg havde blundet — men lige med et vakte et skraldende Latterudbrud mig af mine Drömmier.

Jeg fór sammen og saa' mig om. Jeg var ikke længer alene. Der var en til i Cellen — en Mand paa omtrent 55 Aar — middelstor, rynket, krumböjet, graasprængt og sværlemmet — graa, skelende Öjne — et bittert Smil — snavset, pjaltet og halvnøgeu.

Dörene maa have aabnet sig, udspyt ham og atter lukket sig, uden at jeg havde lagt Mærke til det. Om Døden kunde komme saaledes !

Vi saa' nogle Sekunder stift paa hinanden — han stadig leende — eller snarere rallende — jeg halvt forbavset, halvt forfærdet.

— Hvem er De? spurgte jeg til sidst.

— Det var ogsaa et Spørgsmaal! En Hallunk!

— En Hallunk! Hvad skal det sige?

Dette Spørgsmaal fordoblede hans Munterhed.

— Det vil sige, lo han, at Bødlen og Kurven vil spille Fjerboldt med mit Akademi om seks Uger ligesom med din Knap om seks Timer! Ha ha? nu forstaar du mig vist.

Han blev ved:

„Vil du høre min Historie? Jeg er Søn af en skikkelig Fatter; det er bare kedeligt, at Mester Charlot*) en Dag gav ham sit Halstørklæde paa. Det var under Galgens Regimente, lovet være Gud. Seks Aar gammel havde jeg hverken Far eller Mor; om Sommeren slog jeg Hjul i Støvet langs Vejene for at faa Skillinger fra Vognene; om Vinteren gik jeg med bare Ben i Snavset og pustede i mine døde Hænder; man kunde se mine Laar gennem Bukserne. Ni Aar gammel begyndte jeg at bruge mine Fileidere**); fra Tid til anden gjorde jeg Thomas i en Lomme eller spandt mig en Overtrækker***); ti Aar gammel var jeg Lommetyv. Saa gjorde jeg gode Bekendtskaber og sytten Aar

*) Bødlen.

**) Hænderne.

***) stjal en Overfrakke.

gammel var jeg en Tyv. Jeg brød ind i Butikker og forfalskede Nögler. Saa tog man mig. Jeg havde Alderen, og man sendte mig ud for at aftjene min Værnepligt i Marinen*). Bagnoet er slemt: sove paa en Planke, drikke Gaasevin og spise Grovbrød, slæbe en idiotisk Kugle om til ingen Verdens Nytte; Stokkeslag og Solstik. Og saa bliver man oven i Købet kronraget — og jeg havde det dejligste kastaniebrune Haar af Verden. Naa — jeg stod det ud. Femten Aar — det letter. Saa var jeg to og tredive. En skønne Dag gav man mig et Pas og 66 Francs, som jeg havde sparet mig sammen i mine femten Galejaar ved at arbejde seksten Timer om Dagen — 30 Dage om Maaneden à 12 Maaneder om Aaret. Lige meget — jeg vilde nu være en hæderlig Mand med mine 66 Francs og jeg nærede ligesaa smukke Følelser under mine Pjalter som nogen Præst under sin Sløjkjole. Men Fanden staa i Passet — det var gult og oven over stod: frigiven Galej-slave. Det maatte jeg vise frem over alt, hvor jeg kom og præsentere det hver Ugedag for Mairen i den Landsby, hvor jeg overnattede. Det var en nydelig Anbefaling! en Galejslave! Man var bange for mig. De smaa Börn løb deres Vej, og man lukkede Dørene. Ingen vilde give mig Arbejde. Jeg

*) paa Galejerne.

spiste mine 66 Francs op. Jeg maatte jo leve. Jeg viste mine arbejdsstærke Arme frem — man lukkede Dörene. Jeg bød min Dag til for femten, for ti, for fem Skilling. Nej. Hvad skulde jeg gribe til? En Dag, jeg var sulten, stak jeg Albuen gennem en Bagers Rude og huggede et Brød. Men saa huggede Bageren mig, og jeg fik ikke noget Brød men Galejerne paa Livstid med tre Bogstaver brændt ind paa Skulderen. Du kan faa dem at se, hvis du har Lyst. Den Slags Retfærdighed kaldes „Gentagelsestilfælde“. Nu var jeg altsaa Returgods. Man bragte mig atter til Toulon — denne Gang til de grønne Huer*). Jeg maatte flygte. Jeg havde ikke mer end tre Mure at bore igennem, to Lænker at overfile og et Söm til at gøre det med. Jeg flygtede. Man fyrede Allarmskud — for vi er ligesom de romerske Kardinaler klædt i rødt og man skyder for os, naar vi rejser. De kunde ligesaa godt have skudt efter Spurve med deres Kanon. Denne Gang var der intet gult Pas — men rigtignok heller ingen Penge. Jeg traf Kammerater, som ogsaa havde siddet deres Tid ud eller knækket deres Reb. Deres Fører foreslog mig at være sammen med dem; man holdt Sjøv**) paa Landevejene. Jeg tog imod Tilbudet og

*) Galejslaver paa Livstid.

**) Begik Mord.

gav mig til at slaa ihjel for at leve. Snart var det en Diligence, snart en Postvogn, snart en Kvægghandler til Hest. Man tog Pengene, man lod Hest og Vogn løbe, og man begravede Manden under et Træ, idet man passede paa, at Benene ikke stak frem. Bagefter dansede man paa Graven, for at Jorden ikke skulde se altfor frisk ud. I det Liv er jeg bleven gammel. Jeg har ligget i Krattet, sovet under aaben Himmel, jaget fra Skov til Skov — men fri og min egen Herre. Vi skal alle samme Vej og ligesaa godt paa den ene Maade som paa den anden. Saa en Nat tog Strikkehandlerne *) os ved Vingebeinet. Mine Kammerater slap, men jeg, den gamle, blev mellem disse gallonerede Kattes Klør. Man førte mig her hen. Jeg har allerede gaaet alle Graderne igennem — der er kun et tilbage. At have stjaalet et Lommetörklæde og at have dræbt en Mand var mig et og det samme. Der var endnu et Middel at anvende paa mig. Min Sag havde været kort. Og jeg begyndte ogsaa at blive gammel og ikke at du til noget længer. Min Far ægtede Enken **) — jeg trækker mig tilbage til Sorgens-Bjærg-Klostret. ***) Det er det hele, Kammerat.“

Jeg var maalløs. Han gav sig igen til

*) Gendarmerne.

**) Blev hængt.

***) Skafottet.

at le og vilde tage min Haand. Jeg trak den til mig i Rædsel.

— Hør, lille Ven, sagde han, du sér ikke modig ud. Du skal sgu ikke neje dig for Enken*). Det er jo nok et væmmeligt Öjeblik der nede paa Pladsen, men det er saa hurtig ovre. Bare jeg kunde være der og vise, hvordan Koldbøtten skulde slaas. Død og Plage! Jeg har Lyst til at lade være med at appellere, hvis han vil meje mig af sammen med dig i Dag. Samme Præst skal berette os begge; jeg bryder mig ikke om at faa dine Efterladenskaber. Er jeg ikke en brillant Fyr! Naa, slaar du til? af Venskab for mig?

Han gjorde et Skridt til hen mod mig.

— Ellers mange Tak, svarede jeg, i det jeg stødte ham fra mig.

Nye Latterudbrud over mit Svar.

— Aa, De er Greve, De er Greve!

Jeg afbrød ham:

— Jeg vilde gjerne samle mig lidt, lad mig være, min Ven.

Mine Ords Alvor gjorde ham med et eftertænkksom. Han rokkede paa sit graa, næsten skaldede Hoved og gav sig til at kradse sit Bryst, der saas nøgent og haaret under Skjorten.

— Jeg forstaar nok — mumlede han mellem Tænderne — Præsten . . .

*) Guillotinen.

Jeg har forlangt et Bord, en Stol og Skrive-materialier. Det har jeg faaet.

Saa har jeg forlangt en Seng. Slutteren saa' forbavset paa mig, som vilde han sige: Hvad skal den være til? Alligevel har de stillet en Feltsang op henne i Hjørnet. Men samtidig har en Gendarm installeret sig i dette mit saakaldte „Værelse“. Er de bange for, at jeg skal kvæle mig med Madratsen?

XXV.

Klokken er ti.

Aa min stakkels lille Pige! Seks Timer til, saa er jeg død. Saa er jeg noget urent noget, som vil ligge og flyde paa Anatomi-salenes kolde Borde; et Hoved, man vil tage Gibsafstøbning af, og en Krop, som man dissekerer; Resterne vil man lægge paa en Baare og transportere det hele til Clamart.

Det vil disse Mennesker gøre ved din Far. De hader ham ikke — de beklage mig allesammen — de kunde allesammen frelse mig. Men alligevel vil de dræbe mig. Forstaar du det, Marie! Dræbe mig med koldt Blod, ceremonielt, for Samfundets Velfærd! Aa gode Gud!

Min stakkels lille Pige! Din Far, som holdt saa meget af dig, din Far, der kyssede din lille, hvide, duftende Hals, der uophørlig

lod sin Haand glide over dit Haar som over Silke, din Far, der tog dit sunde, könne Ansigt mellem sine Hænder, der red Ranke med dig og om Aftenen foldede dine Hænder til Bön.

Hvem vil nu göre alt dette? Hvem vil holde af dig? Alle Börn paa din Alder har Fædre — du alene ingen. Hvordan vil du vænne dig af med dine Fødselsdage, dine Julegaver, dit smukke Legetøj, Sukkergodterne og de mange Kys? Stakkels ulykkelige lille, hvordan vil du vænne dig af med at spise og drikke?

Aa hvis disse Dommere blot havde sét dig, saa vilde de have forstaaet, at man ikke har Lov at dræbe et treaarigt Barns Fader.

Og naar hun bliver stor — hvis hun da nogen Sinde naar saa vidt — hvad skal der saa blive af hende? Hendes Far vil være et af Pariserfolkets Minder. Hun vil skamrødme over mig og mit Navn; man vil foragte hende og støde hende fra sig for min Skyld — for min Skyld — og jeg, som elsker hende af al mit Hjertes Kærlighed. Min egen lille Marie! min höjt elskede! Er det virkelig sandt, at jeg skal bringe Skam og Rædsel over dit Liv?

Aa jeg elendige, hvad har jeg gjort! Og hvilken Forbrydelse faar jeg ikke Samfundet til at øve?

Er det virkelig sandt, at jeg skal dø, för

Solen gaar ned? Er det sandt, at det virkelig — virkelig, for ramme Alvor — er mig? Denne dumpe Larm, som jeg hørte ude fra, dette glade Menneskemylr, der allerede skyndte sig ned til Kajerne, disse Gendarmer, der gör sig i Stand i deres Kammer, denne sortkjolede Præst og denne Mand med de røde Hænder — det er altsammen for min Skyld! Det er mig, som skal dø! mig — den samme, som er her, som lever, som bevæger sig, som aander, som sidder ved dette Bord — der ligner ethvert andet Bord og godt kunde se anderledes ud — mig — mig, som jeg rører ved, som jeg sanser, og hvis Klæder slaar de Folder dér!

XXVI.

Hvis jeg blot vidste, hvordan den er indrettet, og hvorledes man dør under den, men det rædselsfulde er, at jeg ikke ved det.

Det er saa frygteligt et Navn — jeg forstaar ikke, at jeg lige indtil nu har kunnet skrive det og sige det.

Disse ti sammenkædede Bogstavers Udseende er vel skikket til at vække en forfærdelig Forestilling. Det Billede, jeg knytter til dette hæslige Ord, er vagt, ubestemt og derfor ildespaaende. Hver Stavelse er som et

Led i Maskinen. Min Tanke opbygger og nedbryder uafbrudt dette uhyrlige Tømmerværk.

Jeg vover ikke at spørge, men det er rædsomt hverken at vide, hvordan det er, eller hvordan man skal bære sig ad. Der er vist et Slags Vippebrædt, hvor man bliver lagt paa Maven Aa mit Hoved bliver hvidhaaret, för de faar det af!

XXVII.

Jeg har dog en Gang set et Glimt af den.

Jeg kom kørende over Grève-Pladsen en Formiddag henad Kl. 11. Med ét standsede Vognen. Der var mange Mennesker paa Pladsen, og jeg stak Hovedet ud. La Grève og Kajen var fyldte, og Mænd, Kvinder og Börn stod paa Bolværkerne. Oven over Hovederne saa' man en Slags Estrade af rødt Træ, som tre Mænd stod og arbejdede paa.

Der skulde være Henrettelse samme Dag, og man var ved at stille Maskinen op. Jeg vendte Hovedet bort, för jeg fik sét noget. Ved Siden af Vognen sagde en Kone til et Barn:

— Kan du se! Kniven gaar ikke godt, nu smører de Renden med Lysetælle.

Det er de vist ogsaa ved nu. Klokken er elleve. Nu fedter de ganske sikkert Renden ind.

Men denne Gang kan jeg ikke vende Hovedet bort.

XXVIII.

Aa Naade! Naade! om man dog benaadede mig! Kongen vil mig jo ikke noget ondt. Jeg vil have fat i min Sagfører! i en Fart! min Sagfører! Jeg foretrækker Galejerne. Fem Aar paa Galejerne — eller tyve — eller Galejerne paa Livstid og Brændejærnet. Blot Naade!

En Galejslave lever endnu, han gaar og kommer, og han sér Solen.

XXIX.

Præsten er kommen igen.

Han har hvidt Haar, blide Miner, et skikkeligt, agtværdigt Ansigt. Han er virkelig ogsaa et godt og kærligt Menneske. I Morges saa' jeg ham tömme sin Pung i Fangernes Hænder. Hvoraf kommer det, at han endnu aldrig har grebet min Aand eller mit Hjærte?

I Morges var jeg forvildet. Jeg hørte næppe, hvad han sagde til mig. Men hans Ord syntes mig unyttige — derfor var jeg ligegyldig; de gled bort som Regnen mod Ruden.

Men da han nu nylig kom ind til mig, saa gjorde det mig godt at se ham. Mellem alle disse Mennesker er han den eneste, som endnu er Menneske for mig, tænkte jeg. Og der kom en brændende Tørst over mig efter gode, trøstende Ord.

Vi satte os — han paa Stolen, jeg paa Sengen. Han sagde til mig: „Min Sön!“ og dette Ord aabnede mit Hjærte. Han vedblev.

— Min Sön, tror du paa Gud?

— Ja, Fader, svarede jeg.

— Tror du paa den hellige katholske, apostolske og romerske Kirke?

— Gærne.

— Min Sön, du synes at tvivle.

Saa gav han sig til at tale. Han talte længe og sagde mange Ord, da han saa troede at være færdig, rejste han sig og saa' for første Gang i Talens Løb paa mig og spurgte:

— Naa?

Jeg forsikrer for, at jeg först lyttede til ham med Begærlighed, siden med Opmærksomhed, til sidst med Opofrelse.

Jeg rejste mig ogsaa.

— Jeg beder Dem blot om at lade mig være alene.

— Hvor naar kan jeg komme igen?

— Det skal De faa at vide.

Saa gik han uden at sige noget men med et Skuldertræk, der skulde betyde: „En vantro!“

Nej, saa dybt er jeg dog ikke sunken endnu! Gud er mit Vidne, at jeg tror paa ham. Men hvad var det, denne gamle Mand havde at sige mig? Intet følt, intet rørt, intet graadkvalt, intet der kom fra hans Hjærte for at gaa til mit. Tvært imod — det var vagt, uden personlig Betoning, anvendeligt paa alt og paa alle; svulstigt, hvor det skulde have været dybt, plat, hvor det skulde have været enfoldigt; en Slags sentimental Præken, en teologisk Elegi. Her og der en latinsk Avtor citeret paa Latin. St. Augustinus, St. Gregorius, Gud maa vide hvem! Og saa sad han og saa' ud som om han ramsede en Lektie op, han allerede var bleven hørt i tyve Gange för — ikke et Glimt i Öjet, ikke et ejendommeligt Tonefald, ikke en Bevægelse med Haanden.

Hvordan skulde det ogsaa være anderledes? Denne Mand er velbestaltet Fængselspræst. Hans Embede er at trøste og opmuntre — det lever han af. Galejslaver og Syge udgøre hans Veltalenheds Jurisdiktion. Han skrifter dem og er til Stede hos dem paa Embedsvegne, fordi han skal gøre sit Arbejde. Han er bleven gammel i at føre Folk til Døden. Han har forlængst vænnet sig til det, andre gyser för; hans hvide Haar kan ikke længer rejse sig paa hans Hoved; Bagnoet og Skafottet er Hverdagsting for ham. Han er blaseret. Han har rimeligvis sin

Prækenbog — Galejslaverne paa den Side og de dødsdönte paa den. Man underretter ham Dagen i Forvejen om, at han i Morgen paa det og det Klokkeslet skal trøste en Fange. Han forhører sig om det er en Galejslave eller en Dødsdömt og læser saa sin Side igennem; derefter kommer han. Paa den Maade sker det, at de der gaa til Toulon eller til Grève-Pladsen er forslidte Hverdagsting for ham, og at han er en forslidt Hverdagsting for dem.

Gid man dog i Steden vilde gaa hen og opsøge en eller anden Kapellan eller en gammel Sognepræst, lige meget hvem, i den første den bedste Præstegaard; han skulde sidde i sin Kakkellovnskrog og læse og ikke tænke paa noget ondt, og saa skulde man komme og sige til ham:

— Der er et Menneske, som skal dø — De maa trøste ham. De maa være til Stede, naar man binder hans Hænder, og naar man klipper hans Haar af; De maa stige op i Karren med ham for at skjule Bødlen bag Deres Krucifix! De maa skrumple af Sted sammen med ham lige til Grève-Pladsen; De maa følge ham tværs gennem den frygtelige, blodtørstige Mængde; De maa omfavne ham ved Skafottets Fod og blive paa Stedet, lige til hans Hoved ligger paa den ene Side og hans Krop paa den anden.

Saa skulde man føre ham til mig, skælvende fra Hoved til Fod; man skulde kaste

mig i hans Arm og for hans Fødder; og saa vilde han græde og vi vilde begge græde, og han vilde tale og jeg føle mig trøstet. og mit Hjærte vilde strömmen ud i hans, og han vilde tage min Sjæl og jeg hans Gud.

Men hvad er denne hæderlige gamle Mand for mig? og hvad er jeg for ham? Et ulykkeligt Individ, en Skygge lig alle de mange andre, han har sét, en ny Ener til Henrettelsesnes store Tal.

Det er maaske ikke rigtigt at støde ham saadan fra mig; det er ham, som er god, og mig, som er ond. Ak! det er ikke min Fejl! Det er den dødsdömtes Aand, som fördærver og ødelægger alt.

Man har lige bragt mig Mad; de trode, at jeg maatte være sulten. Det er udsøgt og delikat Mad — jeg tror, det er Kylling, og mer godt endnu. Jeg forsøgte at spise, men ved den første Bid faldt alt ud af Munden igen, saa bittert og stinkende syntes jeg, det var.

XXX.

Her har lige været en Herre, der beholdt Hatten paa og knap saa' til mig. Han lukkede en Tommestok op og gav sig til at maale Stenene i Muren fra neden og opad, idet han snart meget höjrøstet sagde: „Det passer“ snart „det passer ikke“.

Jeg spurgte Gendarmen, hvem det var. Det lod til at være en af Fængslets Arkitekter. Han begyndte paa sin Side at blive lidt nysgærrig over for mig. Han snakkede lidt med Fangevogteren, som var med ham og saa' paa mig, rystede ligegyldigt paa Hovedet og gav sig saa igen til at tale højt og maale.

Da han var færdig, kom han hen til mig, og sagde med sin skraldende Stemme:

— Naa, gamle Ven, om et halvt Aars Tid vil dette Fængsel være mange Gange bedre.

Og hans Gestus syntes at tilføje:

— Det er bare Skade, De ingen Fornøjelse faar deraf.

Han smilede næsten. Jeg ventede, at han i næste Öjeblik vilde give sig til at drille mig, som man driller en ung Brud paa hendes Bryllupsaften.

Min Gendarm, en gammel Soldat med Underofficersdistinktioner, paatog sig at svare.

— Man taler ikke saa højt, Herre, hos en Død.

Arkitekten gik.

Jeg blev tilbage, som havde jeg været en af de Stene han maalte.

XXXI.

Saa hændte der mig noget latterligt.

Man byttede min gamle brave Gendarm

hvis Haand jeg utaknemlige ikke en Gang har trykket, med en anden — én med lav Pande, Okseøjne og dumt Ansigt. Jeg lagde for øvrigt ikke Mærke dertil. Jeg sad ved Bordet og vendte Ryggen til Døren; jeg søgte at køle min Pande med mine Hænder; mine Tanker forstyrrede mig. Et let Slag paa Skuldren fik mig til at vende Hovedet. Det var den ny Gendarm.

— Er De tjenstvillig af Dem, Domfældte?

— Nej.

Mit korte Svar syntes at forvirre ham. Men han begyndte nølende igen:

— Man bliver ikke ondsksfuld, fordi man har haft den Fornøjelse at leve.

— Hvorfor ikke? Lad mig være, hvis De ikke har andet at sige. Hvad er Deres Mening med det?

— Bliv ikke vred. Blot to Ord. Om De kunde gøre en fattig Mands Lykke, uden at det kostede Dem noget, vilde De saa ikke gøre det?

Jeg trak paa Skuldrene.

— Kommer De fra Charenton*)? Det er et underligt Kar, De vælger, til at øse Lykke med. Jeg gøre nogen lykkelig!

Han sænkede Stemmen og saa hemmelighedsfuld ud, hvilket ikke klædte hans idiotiske Ansigt.

*) Frankrigs Bidstrup.

— Ja, netop lykkelig! Alt kan jeg faa af Dem. Hør blot. Jeg er en fattig Gendarm, Tjenesten er stræng og Lønnen tynd; min Hest er min Ejendom, og den ruinerer mig. Saa spiller jeg i Lotteriet som en Modvægt. Man maa have et Bierhverv. Hidtil har jeg ikke manglet andet for at vinde end gode Numre. Jeg søger dem overalt og træffer altid lige ved Siden af. Jeg tager 76, og 77 kommer ud. Det nytter ikke, jeg fornyer dem, de kommer ikke ud Blot lidt Taalmodighed, om jeg maa bede, nu kommer jeg til det. — Her er nemlig en god Lejlighed for mig. Det sér jo ud til, at De skal gaa over til det hinsidige i Dag. Det er vist, at de, der dø paa den Maade, kunne se Lotterinumrene forud. Lov mig derfor at komme til mig i Morgen Aften, det kan jo ikke skade Dem noget, og give mig tre gode Numre. Hvad? Jeg er slet ikke bange for Gengangere. Min Adresse er: Popincourt. Kasernen, Trappe A, Nr. 26, helt inde i Korridoren. De kan jo nok kende mig igen, ikke sandt? — De kan godt komme i Aften, hvis det er Dem mere belejligt.

Jeg vilde ikke have værdiget denne Taabe et Svar, hvis ikke et vildt Haab var gaaet gennem mit Sind. I en Stilling saa fortvivlet som min er der Öjeblikke, hvor man tror at kunne file en Lænke over med et Haar.

— Hør en Gang, sagde jeg og gav mig til at spille Komædie, saa godt en døende Mand kan det, jeg kan virkelig gøre dig rigere end Kongen og skaffe dig Millioner. Men paa én Betingelse.

Han stirrede dumt paa mig.

— Hvilken Betingelse? Hvilken Betingelse? Jeg vil gøre alt for at behage Dem.

— I Steden for tre Tal lover jeg dig fire. Byt Klæder med mig.

— Er det ikke andet, raabte han og løsnede allerede de første Hægter i sin Uniform.

Jeg havde rejst mig fra min Stol og fulgte alle hans Bevægelser med bankeude Hjærte. Jeg saa' allerede Dørene aabne sig for Gendarmuniformen, saa' Pladsen og Gaden og Raadhuset bag ved mig.

Men han vendte sig om med en usikker Mine.

— Det er da vel ikke for at komme bort herfra?

Jeg forstod, at alt var tabt. Alligevel gjorde jeg en sidste, meget unyttig og meget dum Anstrængelse.

— Og om saa var Din Lykke er gjort alligevel.

— Han afbrød mig.

— Nej, nej, det skal vi ikke have noget af! Og mine Tal! De maa være død, for at de kan blive gode.

Jeg satte mig igen, tavs og mere haabløs fortvivlet end nogen Sinde.

XXXII.

Jeg har lukket Öjnene og gemt dem bag mine Hænder. Jeg søger at glemme det nuværende i det forbigangne. Medens jeg drømmer, dukke mine Barneaar og min Ungdoms Minder op ét for ét, blide, stille og smilende som Blomsterøer over det Svælg af sorte forvirrede Tanker, der hvirvler i min Hjerne.

Jeg sér mig selv som Barn, som Skoledreng, frisk og glad, legende og løbende og tumlende med mine Brødre i den store grønne Allé nede i den Have, hvor mine første Aar randt hen — i det gamle Nonnekloster, hvis Blyhoved behersker Val-de-Grâces mørke Kuppel.

Tre Aar senere er jeg der endnu, og jeg er Barn endnu, men drømmende og lidenskabsfyldt. Der er en ung Pige i den ensomme Have. En lille Spanierinde med store Öjne og stort Haar, med brungylden Hud og røde Læber og Rosenkinder, den fjortenaarige Andalusierinde Pepa.

Vore Mødre har sagt, vi kunde løbe ud sammen — vi spasere. De har sagt, vi kunde lege sammen — vi passiare.

Men kun et Aar til, og vi løbe omkap og vi slaas. Jeg tog det smukkeste Æble

lige for hendes Öjne; jeg slog hende for en Fugleredes Skyld. Hun græd; jeg sagde: „Det har du godt af.“ Saa gik vi ind og klagede sammen til vore Mødre, der sagde, at vi havde Uret, men i Stilhed gav os Ret.

Nu læner hun sig til min Arm, og jeg gaar og er stolt bevæget. Vi gaa langsomt, vi tale sagte. Hun lader sit Lommetörklæde falde, og jeg tager det op. Vore Hænder skælve, idet de berøre hinanden. Hun taler til mig om de kvidrende Fugle, om Stjærnen derovre, om Solnedgangens Guld bag Træerne — eller om sine Veninder i Pensionatet, om sin Kjole og sine Baand. Vi sige uskyldige Ord, og vi rødme begge. Den lille Pige er bleven Jomfru.

Om Aftenen — det var en Sommeraften, vi sad under Hestekastanjerne nede for Enden af Haven. Efter en af de lange Pavser, som fyldte vore Spasereture, slap hun pludselig min Arm og sagde til mig: „Skal vi løbe?“

Jeg ser hende endnu; hun var klædt i Sorg for sin Bedstemoder, helt sort. Der gik en barnlig Ide gennem hendes Hoved, Pepa blev atter Pepita, og hun sagde til mig: „Skal vi løbe?“

Og hun gav sig til at løbe foran mig med sin slanke Midje og sine smaa Fødder, der løftede Kjolen til midt op over Benet. Jeg forfulgte hende, hun flygtede; i Løbet

løftede hendes sorte Halskrave sig nu og da, saa jeg kunde se hendes fine, brune, friske Ryg.

Jeg var ude af mig selv. Jeg naade hende ved den gamle forfaldne Vandrende; jeg tog hende om Livet, med Sejerherrens Ret, og satte hende ned paa en Græsbenk. Hun gjorde ingen Modstand. Hun var forpustet og lo. Jeg sad alvorlig og betragtede hendes sorte Öjestene gennem Öjenhaarenes sorte Frynse.

— Sæt dig der, sagde hun. Det er helt lyst endnu, lad os læse noget. Har du ikke en Bog?

Jeg havde andet Bind af „Spallanzanis Rejser“ hos mig. Jeg slog op paa maa og faa og flyttede mig hen til hende, hun lænede sin Skulder mod min, og vi gav os begge til at læse den samme Side hver for sig og ganske sagte. Hun maatte altid vente paa mig med at vende Bladet. Min Aand gik ikke saa hurtigt som hendes.

— Er du færdig? spurgte hun, naar jeg knap havde faaet begyndt.

Vore Hoveder rørte ved hinanden, vore Lokker flød sammen, vort Aandepust nærmede sig langsomt hinanden, og med ét mødtes vore Munde.

Da vi vilde fortsætte vor Læsning, var Himlen fuld af Stjærner.

— Aa, Mor, Mor, sagde hun, da vi kom ind, du skulde bare vide, hvor vi har løbet.

Jeg tav stille.

— Du siger ikke noget, sagde Mor til mig, du sér saa bedrøvet ud.

Jeg havde Paradiset i Hjærtet.

Den Aften husker jeg hele mit Liv!

Hele mit Liv!

XXXIII.

Den slog nylig noget! jeg véd ikke hvad; jeg kan ikke længer høre Uret rigtig. det er, som jeg havde Orgeldøn i Ørene; det er mine sidste Tankers Summen.

I dette yderste Öjeblik, hvor jeg samler mig i mine Minder, genfinder jeg med Rædsel min Forbrydelse; men jeg vilde angre den endnu mere. Jeg havde mere Samvittighedsnag för jeg blev dömt; siden har der ikke været Plads for andet end Dødstanker. Og jeg vilde dog gerne angre mere.

Naar jeg et Öjeblik har drömt om det forgangne i mit Liv og jeg saa kommer tilbage til det Øksehug, som nu snart skal ende det, gyser jeg, som havde jeg aldrig vidst det för. Min skönne Barndom! min skönne Ynglingetid! du gyldne Klæde, hvis Bræm er blodig! Mellem da og nu er der en Ström af Blod — af hans Blod og af mit.

Hvis man en Gang læser min Historie, saa vil man efter saa mange uskyldige og lykkelige Aar ikke tro paa dette afskyelige

Aar, der begynder med en Forbrydelse og ender med en Straf. Det vil se underlig umage ud.

Og dog, elendige Love og elendige Mennesker, jeg var ikke slet!

Aa at skulle dø om nogle Timer og saa tænke paa, at i Dag for et Aar siden var jeg fri og ren, gik mine Efteraarsture, strejfede om under Træerne og vadede gennem det visne Løv!

XXXIV.

I dette selvsamme Öjeblik er der ganske nær ved mig, i disse Huse som staar i Ring omkring Raadhuset og Grévepladsen, og over alt i Paris Mennesker, der kommer og gaar, snakke og le, læse Aviser, og tænke paa deres Forretninger; der er Købmænd, som sælge; unge Piger, som gøre deres Balkjoler i Stand til i Aften, og Mødre, som lege med deres Börn.

XXXV.

Jeg husker en Dag i min Barndom, jeg gik op for at se Notre-Dame-Kirkens store Klokke.

Jeg var allerede fortunlet af at være stegen op ad den runde Vindeltrappe og løbet over det skrøbelige Galleri, der forbinder

de to Taarne, med Paris nede under ens Fød. der — da jeg traadte ind i det Sten- og Bjælkebur, hvori Klokken hænger med sin ti-Centners-Knebel.

Jeg gik skælvende hen over de daarlig sammenføjede Brædder, idet jeg paa Afstand betragtede denne Klokke, der var saa berømt mellem Börnene og Almuen i Paris. Jeg bemærkede med Skræk, at de store Skifertage, der omgiver Klokкетаarnet, var i lige Linje med mine Fødder. Gennem Mellemrummene saa' jeg i et Slags Fugleperspektiv Notre-Dame-Pladsen og de forbigaaende der nede som Myrer.

Pludselig begyndte den uhyre Klokke at ringe; en dyb Sitren fyldte Luften og fik det tunge Taarn til at dirre. Brædderne hoppede paa Bjælkerne. Lyden var lige ved at slå mig om, jeg vaklede og var lige ved at snuble, lige ved at falde ned paa de skræmte Skifertage udenfor. I min Rædsel lagde jeg mig ned paa Brædderne, idet jeg knugede begge mine Arme fast om dem uden et Ord uden et Aandedrag, med denne frygtelige Ringen i mine Øren og for mine Øjne denne dybe Brønd, hvor saa mange Mennesker gik saa misundelsesværdig roligt forbi.

Nu er det, som jeg atter var oppe Klokкетаarnet. Alt bedøver og blænder. Det er som en Klokkelyd uafbrudt rystede mig. Hjørnes Krypthvælvning, og det flade, still

Liv om mig, som jeg har forladt, og hvor de andre Mennesker endnu vandre, sér jeg kun langt borte fra og som gennem en Afgrunds Klipperifler.

XXXVI.

Raadhuset er en ildevarslende Bygning.

Med sit store, spidse Tag, sit bisarre Klokkespil, sin store, hvide Urskive, sine Stokværks lave Piller, sine tusend Spidsbue-Vinduer, sine slidte Trapper og sine to Broer til højre og til venstre, ligger det der i Flugt med Greve-Pladsen; mørkt, skummelt, med ælderynket Ansigt og saa sort, at det er sort i Solen.

Henrettelsesdagen spyr det Gendarmer ud af alle sine Porte og sér paa den dødsdømte med alle sine Vinduer.

Og om Aftenen staar Urskiven, der har vist Klokkeslettet, lysende paa den mørke Façade.

XXXVII.

Den er et Kvarter over et

Jeg har stærk Hovedpine, jeg fryser over Lænderne men min Pande brænder. Hver Gang jeg rejser mig eller hælder til én af Siderne, synes jeg, der er en Vædske inde

i mit Hoved, som skvulpede min Hjerne frem og tilbage mod Hjerne-kassens Vægge.

Der gaar konvulsiviske Trækninger gennem mig, og fra Tid til anden falder Pennen ud af mine Hænder som ved et elektrisk Stød.

Mine Øjne løbe i Vand, som om her var Røg.

Det gør ondt i mine Albuer.

To Timer og femogtyve Minuter til —
saa er jeg helbredet.

XXXVIII.

Man siger, det ingen Ting er, man lider slet ikke, det er et blidt Endeligt, Døden paa denne Maade er saa stærkt simplificeret.

Hvad regne de da denne seks — Ugers — Døds-kamp for og denne Rallen en hel Dag igennem? Hvad regne de denne ængstelsesfyldte Dag for, der løber saa langsomt og saa hurtigt, løber uigenkaldeligt hen? Hvad regner de denne Stige af Pinsler for, som fører op til Skafottet?

Men det er øjensynlig ikke at lide.

Er det ikke de samme Krampetrækninger, om Blodet løber ud Draabe for Draabe, eller Bevidstheden slukkes Tanke for Tanke?

Og er de saa sikre paa, at man ikke lider? Hvem har sagt dem det? Har et af-

hugget Hoved nogen Sinde rejst sig af Kurven og raabt til Folket „Det gör ikke ondt“.

Er Folk, der er død paa denne Maade, kommen igen og har takket dem og sagt: „Det er godt fundet paa. Hold Jer til det. Mekanikken er god.“

Har Robespierre gjort det? Eller Ludvig XVI?

Nej! Men det er mindre end et Minut, mindre end et Sekund, saa er det sket. Har de Folk nogen Sinde i Tanken sat sig i dens Sted, som ligger der, i det Öjeblik, den tunge Faldkniv bider i Kødets, bryder Nerverne, knuser Hvirvlerne Men blot et halvt Sekund! Smerten bliver helt borte Rædsel! Rædsel!

XXXIX.

Det er underligt, at jeg uophørligt tænker paa Kongen. Det nytter ikke noget, jeg ryster paa Hovedet, der er en Stemme, som stadig hvisker mig i Øret:

— Der er i denne samme By og i denne samme Time og ikke ret langt herfra en anden Mand, som ogsaa har Skildvagter ved alle sine Døre, en Mand, der, som du, er enestaaende i Folket, med den Forskel, at han staar lige saa højt som du lavt. Hele hans Liv, Minut for Minut, er kun Hæder, Storhed, Glæde, Beruselse. Alt om ham er

Kærlighed, Ærbødighed, Ærefrygt. De overmodige Stemmer sænke sig, naar de tale til ham. Han har kun Silke og Guld for Öje. I dette Minut holder han Ministerraad, hvor alle er af hans Mening, eller han tænker paa Jagten i Morgen og Ballet i Aften, sikker paa, at Festen vil være der i rette Tid, overladende Arbejdet med sine Fornøjelser til andre. Vel! denne Mand er af Kød og Blod ligesom du! Og for at det frygtelige Skafot skulde smuldre hen, for at alt — Liv, Frihed, Formue, Familie — skulde blive dig gengivet, var det nok, at han med denne Pen skrev sit Navns syv Bogstaver nederst paa et Stykke Papir — eller blot hans Karet mødte din Karre. Og han er god — og der er maaske intet, han hellere vilde — og der bliver ikke noget af.

XL.

Vel! jeg vil tage Mod til mig over for Døden, jeg vil tage denne frygtelige Tanke mellem begge mine Hænder og sé den ind i Ansigtet. Jeg vil kræve den til Regnskab for, hvad den er, have at vide, hvad den vil, se den fra alle Sider, stove mig til dens Gaade og se forud ned i Graven.

Det forekommer mig, at jeg, saa snart mine Öjne lukke sig, vil se en stor Klarhed og Afgrunde af Lys, hvori min Sjæl vil rulle

ned gennem Uendelighed efter Uendelighed. Himlen vil lyse i Bunden, saa Stjærnerne vil staa som sorte Pletter, og i Steden for at synes Guldpailetter paa sort Flöjl vil de nu staa som sorte Prikker paa Guldmor.

Eller maaske vil det være et grimt, gabende Svælg, hvis Vægge vil være overtrukne med Mørke, og hvor jeg vil falde uafbrudt, mens jeg ser Skygger bevæge sig i Natten.

Eller naar jeg vaagner efter Hugget vil jeg maaske ligge paa en jævn. fugtig Flade og krybe i Mørket og dreje rundt om mig selv som et Hoved, der ruller. Saa vil en mægtig Vind blæse mig af Sted, og jeg vil støde mod andre trillende Hoveder. Her og der vil der være Pytte og Bække af en hed, ukendt Vædske; alt vil være sort. Naar mine Öjne i deres Omdrejning kommer til at vende opad, vil de ikke se andet end en mørk Himmel, hvis tætte Lag vil tynde dem, og langt borte mægtige Røgsøjler, der er sortere end Mørket. De vil ogsaa se at der flyver smaa røde Gnister i Natten, der nærved bliver til Ildfugle. Og saadan vil det være gennem al Evighed.

Det kan ogsaa være at de døde fra la Grève paa visse Data samle sig i de sorte Vinternætter paa den Plads, som tilhører dem. Det vil være en bleg og blodig Skare, og vi vil tale sagte. Raadhuset ligger der med sin

ormædte Façade, sit udtungede Tag og sin Urskive, der ikke har haft Medlidenhed med nogen af os. Der vil være rejst en Helvedesguillotine paa Pladsen, og en Djævel vil hentrete en Bøddel paa den; det skal være Klokken fire om Morgenen. Saa vil vi staa som Mængde neden under.

Det er sandsynligt, at dette forholder sig saaledes. Men hvis disse døde vende tilbage, under hvilken Form er det da? Hvad beholde de af deres ufuldstændige og lemlæstede Legeme? Hvad vælge de? Er det Hovedet eller Kroppen som spøger?

Ak, hvad gör Døden med en Sjæl? af hvilken Beskaffenhed bliver den? hvad tager Døden fra den og hvad giver den? hvor bringer den den hen? laaner den den undertiden Kødets Öjne til at se ned paa Jorden og græde?

Aa en Præst! en Præst, der vèd det! En Præst og et Krucifiks at kysse!

Aa min Gud — altid den samme!

XLI.

Jeg har bedt ham lade mig sove og jeg har kastet mig paa Sengen. Der var en Blodbølge i mit Hoved, som fik mig til at sove. Det er min sidste Sövn — af denne Slags.

Jeg drömte.

Jeg drömte, at det var Nat. Jeg syntes, jeg sad i mit Arbejdsværelse med et Par af mine Venner — jeg husker ikke længer, hvem.

Min Kone laa og sov i Sovekamret inde ved Siden af sammen med Barnet. Mine Venner og jeg talte med lav Stemme og det, vi sagde, gjorde os bange.

Pludselig syntes jeg at høre en Lyd et Steds inde fra de andre Værelser i Lejligheden, en svag, sælsom, ubestemt Lyd. Mine Venner havde hørt som jeg. Vi lyttede; det var som om man aabnede en Dør forsigtigt, eller som om man filede en Slaa over med saa ringe Larm som muligt.

Der var noget, som isnede os; vi blev bange. Vi tænkte, at det maaske var Tyve, som havde sneget sig ind hos mig i denne sene Nattetime. Vi besluttede os til at gaa og se efter. Jeg rejste mig og tog Lyset. Mine Venner fulgte mig, en for en. Vi gik gennem Soveværelset ved Siden af. Min Kone sov med sit Barn. Saa kom vi ind i Dagligstuen, Ingen. Portrætterne hang ubevægelige i deres Guldrammer paa det røde Tapet. Jeg syntes, at Dören fra Dagligstuen ind til Spisestuen ikke var paa sin sædvanlige Plads. Vi kom ind i Spisestuen og gik den rundt. Jeg gik först. Dören til Trappen var lukket, Vinduerne ligeledes. Da jeg var kommen til Kaminen, lagde jeg Mærke til, at Linned-

skabets Dør stod aaben, og at denne Dør var trukken tilbage som for at skjule.

Det overraskede mig. Vi mente, der maatte være nogen bag Dören. Jeg tog fat i den for at lukke Skabet — den vilde ikke. Forbavset trak jeg stærkere til, den gav efter med et, og vi saa en lille gammel Kone med hængende Hænder og lukkede Öjne staa ubevægelig lige som klistret ind i Krogen.

Der var noget rædselsfuldt ved dette, og mine Haar rejse sig endnu, blot jeg tænker derpaa.

— Hvad bestiller De her? spurgte jeg den gamle.

Hun svarede ikke.

Jeg spurgte hende:

— Hvem er De?

Hun svarede ikke, rørte sig ikke men blev ved at staa med lukkede Öjne.

Mine Venner sagde:

— Det er naturligvis deres Medskyldige, som kom herind med onde Hensigter; de er flygtede, da de hørte os komme; hun har ikke kunnet flygte og har gemt sig der.

Jeg spurgte hende paa ny; hun blev ved at staa ubevægelig, uden Stemme, uden Blik.

En af os stødte til hende, og hun faldt. Hun faldt paa én Gang, som et Stykke Træ, som en død Ting. Vi sparkede til hende; derefter rejste to af os hende op igen og stil-

lede hende igen mod Muren. Hun gav ingen Livstegn fra sig. Vi raabte hende ind i Øret, hun vedblev at være tavs som en døv. Tilsidst tabte vi Taalmodigheden og der kom Vrede i vor Skræk. En af os sagde til mig:

— Sæt hende Lyset under Hagen.

Jeg satte den tændte Væge under hendes Hage. Da aabnede hun det ene Öje paa Klem, et tomt, mat, frygteligt Öje, som ikke saa'.

Jeg tog Flammen bort og sagde:

— Naa endelig! kan du svare, gamle Heks! Hvem er du? Öjet lukkede sig som af sig selv.

— Nej, det er s'gu for galt! sagde de andre. Sæt Lyset til igen! sæt Lyset til! hun skal tale!

Jeg anbragte atter Lyset under den gamle Hage.

Da aabnede hun langsomt begge sine Öjne og saa' paa os allesammen den ene efter den anden — saa böjede hun sig med et og pustede Lyset ud med et iskoldt Pust. I samme Öjeblik følte jeg tre spidse Tænder mod min Haand i Mørket.

Jeg vaagnede, gysende og badet i kold Sved.

Fængselspræsten sad ved Fodenden af min Seng og læste Bönner.

— Har jeg sovet længe? spurgte jeg ham.

— En Time. Man har ført Deres Barn

herhen. Hun venter i Naboværelset. Jeg har ikke villet vække Dem.

— Aa, raabte jeg, min Datter, før min Datter herind.

XLII.

Hun er frisk og rød og kön og storöjet. Hun har en lille Kjole paa, der klæder hende godt. Jeg tog hende og løftede hende i mine Arme og satte hende paa mit Knæ og kyssede hendes Haar.

Hvorfor er Mor ikke med? — Mor er syg, Bedstemor er ogsaa syg. Det er godt.

Hun saa' forbavset paa mig. Hun lod sig kærtegne, omfavne, overvælde med Kys men skottede fra Tid til anden uroligt hen til Barnepigen, der græd stille i en Krog.

Endelig kunde jeg faa Ord frem.

— Marie! min lille Marie!

Jeg trykkede hende voldsomt mod mit graadsvulmende Bryst. Hun gav et lille Skrig.

— Aa, det gör ondt, Hérre! sagde hun til mig.

Hérre! det er snart et Aar siden det stakkels Barn har set mig. Hun har glemt mig, glemt mit Ansigt, min Tales Ord og dens Tonefald; hvem vilde ogsaa kunne kende mig med dette blege Ansigt, dette Skæg og disse Klæder? Allerede udslettet af denne Hukommelse, den eneste, hvori jeg vilde have

brudt mig om at leve! Allerede ikke mere Fader! Og dog — at høre det Ord endnu en Gang, blot en eneste Gang af denne Mund, andet vilde jeg ikke forlange for de fyrretyve Aars Liv, man tager fra mig.

— Hør, Marie, sagde jeg til hende og lagde hendes to smaa Hænder sammen inden i mine, kender du mig ikke?

Hun saa paa mig med sine smukke Öjne og svarede:

— Nej, det gör jeg rigtignok ikke.

— Se rigtig paa mig. Véd du virkelig ikke, hvem jeg er?

— Jo. En Herre.

Ak! kun at elske et eneste Væsen i Verden, elske det med al sin Kærlighed, og saa have det for sig, og det ser dig og betragter dig, taler til dig og giver dig Svar, men kender dig ikke! Kun at ville trøstes af dette Væsen, og saa er det det eneste, som ikke véd, at du trænger dertil, fordi du skal dø!

— Marie, begyndte jeg igen, har du en Papa?

— Ja, sagde Barnet.

— Naa, hvor er han da?

Hun saa' paa mig med store forbavsede Öjne.

— Men véd De ikke det? han er død.

Saa skreg hun; jeg var lige ved at lade hende falde.

— Død! sagde jeg. Marie, véd du, hvordan det er at være død?

— Ja han er i Jorden og i Himlen. Jeg beder til Vorherre for ham Morgen og Aften paa Mamas Knæ.

Jeg kyssede hende paa Panden.

— Marie, sig din Bön for mig.

— Det kan jeg ikke. En Bön siger man ikke om Dagen. Kom hjem i Aften, saa skal jeg sige den.

Det var nok. Jeg afbrød hende.

— Marie, det er mig, som er din Papa!

— Naa, sagde hun.

— Vil du ha' mig til Papa, tilføjede jeg. Barnet vendte sig bort: — Nej, min Papa var meget smukkere.

Jeg dækkede hende med Kys og Taarer. Hun søgte at rive sig ud af mine Arme og raabte:

— De stikker mig med Deres Skæg.

Saa satte jeg hende atter paa mit Skød, idet jeg rugede over hende med Öjnene, og udspurgte hende.

— Kan du læse, Marie?

— Ja. Jeg kan godt læse. Mamma lærer mig at kende Bogstaver.

— Læs lidt for mig, sagde jeg, idet jeg pegede paa et Papir, hun holdt sammenkrøllet i en af sine smaa Hænder.

Hun rystede paa sit smukke Hoved.

— Nej, jeg kan kun læse i A-B-C'en.

— Prøv alligevel. Lad os høre, læs nu.
Hun bredte Papiret ud og gav sig til
at stave med Pegefingern:

— A, R, ar, R, E, S, T, rest, Arrest

Jeg rev det ud af hendes Hænder. Det
var min Dødsdom hun læste for mig. Hendes
Barnepige havde købt Papiret for en Sou.
Mig havde det kostet mere.

Der gives ingen Ord for, hvad jeg følte.
Min Voldsomhed havde forskrækket hende;
hun næsten græd. Med et sagde hun:

— Giv mig mit Papir! det skal jeg ha'
at lege med!

Jeg overleverede hende atter til Barnepigen.

— Bring hende bort.

Og jeg faldt tilbage paa min Stol, mørk,
forladt og fortvivlet. Nu skulde de komme;
jeg bryder mig ikke mer om nogen Ting;
den sidste Følelse i mit Hjærte er bristet. Nu
er jeg skikket til det, de vil gøre ved mig.

XLIII.

Præsten er god, Slutteren er ogsaa god.
Jeg tror, de fik Taarer i Öjnene, da jeg sagde,
at man skulde bringe mit Barn bort.

Det er gjort. Nu maa jeg hærde mig
og tænke fast paa Biblen, paa Karren, paa
Gendarmerne, paa Mængden paa Broen, paa
Mængden langs Kajen, paa Mængden i Vin-

duerne og paa det, som vil være der for min specielle Fornøjelse paa denne skumle Grève-Plads, der kunde være brolagt med alle de Hoveder, den har sét falde. Jeg tror, jeg har en Time endnu at vænne mig til alt det i.

XLIV.

Hele dette Folk vil le og klappe i Hænder og applaudere. Og mellem alle disse Mennesker, der er frie og ikke kender noget til Sluttere og løber glade til en Henrettelse, vil der være mere end et Hoved, der tidligere eller senere vil følge mit i den røde Kurv. Mer end en, som kommer der i Dag for min Skyld, skal en Gang komme der for sin egen.

For disse skæbnemærkede Væsner er der et Punkt paa Grève-Pladsen, som truer dem, som drager dem til sig, som er en Fælde for dem. De kredse rundt om det, til de en Dag er der.

XLV.

Lille Marie! — Man har bragt hende hjem igen til hendes Lege; nu sér hun paa Mængden gennem Droskedörens Rude og tænker ikke mer paa denne fremmede Herre.

Maaske jeg endnu kan faa Tid at skrive nogle Sider til hende, for at hun kan faa

dem at læse og græde over dem en Dag om femten Aar.

Ja, hun skal have min Historie — hun skal vide, hvorfor jeg efterlader hende et blodpletet Navn.

XLVI.

Min Historie.

Udgiverens Note. — Man har endnu ikke kunnet finde de herhen hørende Blade. Maaske har Fangen ikke faaet Tid til at skrive dem. Det var sent, da denne Tanke faldt ham ind.

XLVII.

Et Værelse paa Raadhuset.

Paa Raadhuset . . .! Den rædselsfulde Overførsel er sket! Der er Pladsen — og neden under Vinduet dette frygtelige Menne-skemyr, der glammer og venter og ler.

Jeg kunde længe nok trække mig sammen i mig selv og gøre mig haard — Modet svigtede mig dog. Da jeg oven over alle Hovederne saa' disse to røde Arme med den sorte Trekant helt oppe, rejst mellem to Lygter paa Broen, gik Modet fra mig. Jeg bad om Lov til at opsætte min sidste Vilje. Man har bragt mig herop, og der er gaaet Bud efter én eller anden Fuldmægtig. Ham venter jeg paa — saa er dog det vundet.

Der er hændt følgende.

Klokken tre kom man og underrettede mig om, at nu var det Tid. Jeg kom til at ryste. Som om jeg havde tænkt paa andet end det i de sidste seks Timer, de sidste seks Uger, de sidste seks Maaneder. Alligevel virkede det paa mig som noget fuldstændig uventet.

De har ført mig gennem lange Korridorer og ned ad Trapper. Gennem to Døre i Stueetagen ind ad en mørk, snæver, hvælvet Sal, halvllys af den regntaagede Dag. Der stod en Stol i Midten. De sagde, jeg skulde sætte mig der, og jeg gjorde det.

Henne ved Døren og langs Murene stod der nogen foruden Præsten og Gendarmerne, og saa var der tre Mænd.

Den første, den største og den ældste var fed og havde et rødt Ansigt. Han var i Frakke og vanskabt trekantet Hat. Det var ham. Det var Bødlen, Guillotinens Tjener. De andre vare hans Tjenere.

Næppe havde jeg sat mig, før de to andre nærmede sig bag fra som Katte; saa mærkede jeg med ét en Staalkulde i mit Haar og Sakse hvinede mig om Ørene.

Mit Haar, der blev klippet paa maa og faa, faldt ned paa mine Skuldre i store Flokke, som Manden i den trekantede Hat blidt børstede bort med sin store Haand.

Rundt om talte man sagte.

Der var stor Larm uden for, som en Brusen, der løb gennem Luften. Jeg troede først, at det var Floden; men paa Latterudbrudene kunde jeg kende, det var Menneskene.

En ung Mand henne ved Vinduet, der stod og skrev med Blyant i sin Notebog, spurgte en af Slutterne, hvad det dér kaldtes.

— Den dødsdömtes Toilette, blev der svaret.

Jeg begreb, at det skulde staa i Bladene i Morgen.

Pludselig tog en af Hjælperne min Tröje af, og den anden greb mine nedhængende Hænder, førte dem om paa Ryggen, og jeg følte et Reb sno sig om mine samlede Haandled. Samtidig tog den anden mit Halstörklæde af. Min Batistes Skjorte, den eneste Rest af mit fordums Jeg, fik ham til at standse lidt; saa gav han sig til at klippe Linningen af.

Ved denne frygtelige Forberedelse, ved at mærke det kolde Staal røre min Hals kom mine Albuer til at ryste, og en dump Stønnen undslap mig. Hjælperens Haand skælvede.

— Om Forladelse, Hørre! sagde han til mig. Jeg tilføjede Dem dog ingen Skade?

Disse Bødler er meget ömhjærtede Folk, Mængden hylede højere uden for.

Den svære Mand med det filipensfyldte Ansigt tilbød mig et Törklæde dypet i Eddike at lugte til.

— Tak, sagde jeg med den stærkeste

Stemme, jeg kunde opdrive, det er ingen Nytte til; jeg har det godt.

Saa bukkede én af dem sig ned og bandt mine Fødder sammen med en tynd, slap Snor, der kun tillod mig at tage smaa Skridt. Denne Snor blev fastgjort til den om mine Hænder.

Saa kastede den svære Mand min Tröje over min Ryg og bandt Ærmerne sammen under Hagen. Jeg var færdig.

Præsten nærmede sig med sit Krucifiks.

— Lad os saa gaa, min Sön, sagde han til mig.

Hjælperen tog mig under Armen. Jeg rejste mig, jeg gik. Mine Skridt var bløde og knækkede over, som om jeg havde havt to Knæ i hvert Ben.

I samme Öjeblik aabnede den ydre Ports to Flöje sig. En rasende Larm og hvidt Lys og kold Luft brød helt ind i Mørket til mig. Inde fra det mørke Fængsel saa' jeg med et gennem Regnen den hylende Folkestimmels tusende Hoveder dyngede mellem hverandre op langs den store Raadhustrappes Rækværk; til højre, i lige Linje med Tærskelen, en Række Gendarmer til Hest, hvorfra jeg gennem den lave Port kun kunde se Forben og Kyradser; lige overfor en Afdeling fuldt væbnede Soldater; til venstre Bagenden af en Karre med en stejl Stige op til. Et frygteligt Maleri i denne Fængselsports Ramme.

Til dette Öjeblik var det, jeg havde op-

sparet al min Kraft. Jeg gjorde tre Skridt og viste mig paa Fængselsdörens Tærskel.

— Der er han! der er han! skreg Stimlen. Nu kommer han! nu kommer han endelig!

Og de, der var nærmest ved mig, klappe i Hænderne. Selv den mest elskede Konge vilde de ikke have gjort saadan en Stads ad.

Det var en simpel Karre med en skindmager Hest og en Kusk i blaa Bluse med røde Tegninger — af samme Slags som Gartnerens nede ved Bicêtre.

Den svære Mand i den trekantede Hat steg først op.

— Goddag, Hr. Samson! raabte Börnene, der hang i Rækværket.

En af Hjælperne fulgte efter.

— Bravo, der er Mardi, raabte Börnene paa ny.

De satte sig begge paa det forreste Sæde.

Det var min Tur. Jeg steg op med en ret fast Holdning,

— Han holder sig godt, sagde en Kone ved Siden af Gendarmerne.

Denne grusomme Ros gav mig Mod. Præsten satte sig ved Siden af mig. Man havde sat mig paa den bageste Bænk med Ryggen mod Hesten. Jeg gyste over denne sidste Opmærksomhed. De gör det saa human.

Jeg forsøgte at se mig om. Gendarmen

foran og Gendarmer bagved; saa Folk og Folk og Folk; et Hav af Hoveder ud over Pladsen.

En Eskorte Hestgendarmer ventede mig ved Raadhusdörens Gitterport. Officeren gav Ordre. Karren og dens Bedækning satte sig i Bevægelse, ligesom drevne frem af Mængdens Hyl.

Vi kom gennem Gitret. I det Öjeblik, da Vognen drejede af ned mod Pont-au-Change, brød Pladsen ud i Larm fra Stenbroen til Tagene, og Broerne og Kajerne svarede med Jordskælvsbrag. Den ventende Gendarmeri-afdeling sluttede sig her til den øvrige Eskorte.

— Af med Hatten! Af med Hatten! raabte tusend Munde paa en Gang. Ligesom for Kongen.

Da lo ogsaa jeg en vild Latter og sagde til Præsten:

— De tager Hatten af, jeg Hovedet.

Man gik i Skridtgang. Jeg mærkede Duften fra Blomstertorvet; det er Markedsdag i Dag. Sælgerne have forladt deres Buketter for at se paa mig. Lige overfor, lidt før man kommer til det firkantede Taarn paa Hjørnet af Raadhuset er der en hel Del Værtshuse. Disse Værtshuses Entresoletager var fulde af Tilskuere, især Kvinder, der var lykkelige over deres gode Pladser. Det maa være en god Dag for Værtshusholderne. Man

lejede Borde, Stole, Stilladser, Vogne ud. Alt bugnede af Tilskuere. Forretningsmænd i Menneskeblod skreg af fuld Hals:

— Hvem vil ha' Pladser?

Jeg blev greben af Raseri mod dette Mylr. Jeg havde Lyst at raabe til dem:

— Hvem vil have min?

Karren sneglede sig frem. For hvert Skridt opløstes Mængden bag den for atter at bygge sin Mur op længere fremme paa min Vej. Da vi kom ind paa Pont-au-Change saa' jeg tilfældig bagud til højre. Mit Blik blev hængende ovre paa den anden Kaj ved et sort, eiseleret Taarn oppe over Tagene, med skulpturprydet Krone og bærende paa Toppen to siddende Stenuhyrer, som jeg kunde se i Profil. Jeg véd ikke, hvorfor jeg spurgte Præsten, hvad det Taarn hed.

— Saint-Jacques-la-Boucherie, svarede Bødlen.

Jeg véd ikke, hvordan det gik til; trods Taagen og den tætte, hvide Regn, der stribede Luften som fine Edderkoppespind, undgik intet af, hvad der foregik om mig, min Opmærksomhed. Hver af disse Smaating tilføjede mig en Lidelse. Jeg mangler Ord for, hvad jeg følte.

Omtrent midt paa Pont-au-Change, der var saa overfyldt, at vi næppe kunde komme frem, greb Rædslen mig med et. Jeg blev bange for at skulle være svag — en sidste

Forfængelighed!, Saa begyndte jeg at bedøve mig selv for at være blind og døv for alt, undtagen for Præsten, hvis Ord jeg næppe kunde høre gennem Støjen.

Jeg tog Krucifikset og kyssede det.

— Hav Medlidenhed med mig, o Gud!

Og jeg søgte at drukne mig i denne Tanke.

Men hvor den haarde Karres Skumplen rystede mig. Med et følte jeg en stærk Kulde. Regnen havde gennemtrængt mine Klæder og vædede mit kortklippede Hoved.

— De fryser? spurgte Præsten,

— Ja.

Ak — det var ikke blot af Kulde, jeg skælvede.

Ved Brohjørnet ynkede Kvinderne mig for min Ungdoms Skyld.

Vi kom ind paa Kajen. Jeg begyndte hverken at kunne se eller høre. Alle disse Stemmer, alle disse Hoveder, i Vinduer, i Døre, paa Butikernes Gitre, paa Lygtepælene; disse begærlige og grusomme Tilskuere; denne Vej brolagt og muret op af Menneskeansigter — jeg var drukken, ude af mig selv, sanseløs... Det er uudholdeligt at føle saa mange Øjne hvile paa sig.

Jeg rokkede frem og tilbage paa mit Sæde, idet jeg ikke en Gang længer laante Præsten og hans Krucifiks nogen Opmærksomhed,

I den Støj, som omgav mig, skælnede jeg ikke længer medlidende Udbrud fra Glædeskrig, Latter fra Klage, Stemmer fra Skraal; det var altsammen én Larmen, der genlød i mit Hoved som i en Kobberconcha.

Mine Öjne læste mekanisk Butiksskiltene.

En Gang fik jeg en underlig nysgærrig Lyst til at vende Hovedet om og se, hvor jeg bevægede mig hen. Det var et sidste Praleri af min Aand. Men Legemet vilde ikke; Halsen var lammet og allerede død.

Jeg skimtede blot paa min venstre Haand hinsides Floden Notre-Dames ene Taarn, som, set herfra, skjuler det andet. Det er det med Fanen paa. Der var mange Mennesker — de maatte kunne se godt.

Og Karren kørte og kørte, og Butikkerne drog forbi, og Skiltene fulgte hinanden, skrevne, malede og forgyldte, og Hoben lo og trampede om i Snavset, og jeg lod mig føre af Sted som én, der drømmer.

Med ét skar et Hjørne Butiksrækken bort fra mine Öjne; Mængdens Røst blev mere uhyre og hjæffende og mere fornøjet; Vognen standsede med et Ryk, og jeg var ved at falde næsegrus. Præsten holdt mig oppe. Mod! hviskede han til mig. Saa bragte han en Trappestige hen til Bagenden af Vognen, han gav mig Armen, jeg steg ned, gjorde et Skridt, og vendte mig om for at gøre ét til

.... og kunde ikke. Mellem Kajens to Lygter havde jeg sét en uhyggelig Tingest.

Aa, det var Virkelighed!

Jeg standsede, som om jeg allerede vaklede under Hugget.

— Jeg har en sidste Erklæring at afgive, raabte jeg med svag Røst.

Saa førte man mig herop.

Jeg bad om at faa Lov at skrive min sidste Vilje. De har løst mine Hænder, men Rebet ligger parat, og det øvrige venter dernede.

XLVIII.

En Dommer, en Øvrighedsperson, en Kommissarius, jeg véd ikke rigtig, har nylig været her. Jeg faldt paa Knæ for ham og foldede mine Hænder og bad om Naade. Han smilede fatalt og spurgte, om det var alt, jeg havde at sige.

— Naade! Naade! gentog jeg, eller giv mig blot fem Minutter til!

Hyem véd? der kunde maaske komme Benaadning! Det er saa frygteligt at dø saadan, i min Alder! Man har saa tit set, at der er kommet Naade i sidste Öjeblik. Og hvem skulde man saa benaade, om ikke mig?

Denne frygtelige Bøddel! han kom hen til Dommeren og sagde, at Eksekutionen skulde være forrettet inden et vist Klokkeslet

— og dette Klokkeslet nærmede sig — og han var ansvarlig — og at det desuden regnede, saa han kunde risikere, at den rustede.

— Blot et Minut! Vær dog barmhjærtig! Blot et Minut til at vente paa Benaadning i! eller jeg forsvarer mig, jeg bider!

Dommeren og Bødlen er gaaede. Jeg er alene. Alene med to Gendarmer. Aa dette frygtelige Folk med sine Hyænehyl! Om jeg dog ikke skulde kunne slippe fra det? om jeg ikke skulde blive frelst? om der nu kom Benaadning? Det er umuligt at der ikke skulde komme Benaadning . . .

. Aa min Gud! jeg hører nogen gaa paa Trappen

Kl. 4.

Anmærkning.

Den i Originalens Kapitel XVI. forekommende Sang er her udeladt paa Grund af sit uoversættelige Argot-Sprog.

J. J.

